

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Můj klavír, klavírní škola pro 5-7leté děti Evy Lorenc

Můj klavír, Piano School for Children between the ages of 5 and 7 by Eva
Lorenc

Julie Hornátová

Vedoucí práce: Doc. MgA. Libuše Tichá, Ph.D.
Studijní program: Hra na nástroj se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: B NA-HV

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Můj klavír, klavírní škola pro 5-7leté děti Evy Lorenc potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. dubna 2024

Děkuji Doc. MgA. Libuši Tiché, Ph.D. za vstřícnost, ochotu a všechny cenné rady a připomínky. Dále děkuji MgA. Evě Lorenc, Ph.D. za poskytnutí rozhovoru a také mému příteli Janu Kučerovi za veškerou podporu.

ABSTRAKT

Má bakalářské práce se zabývá instruktivní klavírní literaturou pro začátečníky. Mým cílem bylo představit novou českou klavírní školu Evy Lorenc *Můj klavír*, která je primárně určena pro pěti až sedmileté děti, tedy žáky přípravných nebo prvních ročníků ZUŠ. Zaměřila jsem se na rozbor struktury publikace, na její metodické zpracování i výběr skladeb. Srovnala jsem *Můj klavír* s dalšími dvěma školami pro začátečníky, které jsem zvolila na základě hojnosti jejich využívání v ZUŠ. Zároveň bylo mým cílem zahrnout do srovnání jednu českou a jednu zahraniční publikaci. Praktická část mé práce je koncipována jako rozhovor s autorkou.

KLÍČOVÁ SLOVA

klavírní škola, metodika klavírní výuky, klavírní pedagogika

ABSTRACT

My thesis focuses on instructional piano literature for beginners. My aim was to introduce a new Czech piano school, Eva Lorenc's *Můj klavír* (My Piano), which is primarily intended for five to seven year old children, i.e. first grade pupils of elementary art schools. I focused on the analysis of the structure of the piano school, its methodology and the selection of compositions. I compared *Můj klavír* with two other schools for beginners, which I chose on the basis of their abundant use in art schools. At the same time, my aim was to include one Czech and one foreign piano school in the comparison. The practical part of my work is an interview with the author.

KEYWORDS

piano school, piano teaching methodology, piano pedagogy

Obsah

Úvod.....	7
1 O autorce.....	8
2 Můj klavír	9
2.1 Metodická koncepce a cíle publikace Můj klavír.....	9
2.2 Současné principy klavírní metodiky a jejich uplatnění v <i>Mém klavíru</i>	10
2.3 Struktura publikace.....	10
2.4 Rozvoj jednotlivých hudebních dovedností.....	11
2.4.1 Rozvoj hudebnosti, Hra podle sluchu	11
2.4.2 Tvoření tónu	12
2.4.3 Orientace na klaviatuře	13
2.4.4 Návik rytmu.....	14
2.4.5 Seznámení se s tóny a notami.....	15
2.4.6 Návik různých typů úhozů.....	18
2.4.7 Hra lidových písní a zhudebňování říkadel.....	19
2.4.8 Dvojhmaty	20
2.4.9 Stupnice a akordy	21
2.4.10 Synkopický pedál.....	23
2.4.11 Samostatnost rukou a příprava na hru polyfonie	24
2.4.12 Hra z not.....	25
2.4.13 Rozvoj hudební představivosti a tvořivosti.....	27
2.4.14 Praktická cvičení na hru z not	28
2.5 Repertoár.....	30
2.5.1 Rozbor vybraných skladeb	31
3 Srovnání publikace Můj klavír s dalšími klavírními školami.....	33

3.1	Zdena Janžurová, Milada Borová – Klavírní školička a první díl Nové klavírní školy	33
3.1.1	Klavírní školička a hra podle sluchu.....	34
3.1.2	Hra podle not.....	37
3.1.3	Výběr skladeb.....	38
3.2	Fritz Emonts – Evropská klavírní škola, první díl.....	39
3.2.1	Evropská klavírní škola a hra podle sluchu.....	39
3.2.2	Hra z not.....	41
3.2.3	Výběr skladeb.....	43
4	Rozhovor s Evou Lorenc.....	44
	Závěr.....	48
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	49
	Seznam notových ukázek.....	50
	Přílohy.....	51

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat klavírní školou *Můj klavír* autorky Evy Lorenc, kterou bych ráda představila jakožto novou českou instruktivní literaturu pro začátečníky a srovnala ji s dalšími dvěma publikacemi. Svou práci jsem rozčlenila do čtyř kapitol. První kapitole je věnována autorce a přibližuje její práci. Druhá kapitola „*Můj klavír*“ obsahuje rozbor jednotlivých kapitol publikace se zaměřením na použitou metodiku. Ve třetí kapitole „Srovnání publikace *Můj klavír* s dalšími klavírními školami“ porovnávám *Můj klavír* s dalšími klavírními školami pro začátečníky. První z nich je *Klavírní školička* autorek Zdeny Janžurové a Milady Borové, a druhá *Evropská klavírní škola* Fritze Emontse, první díl. Čtvrtou kapitolou je „Rozhovor s Evou Lorenc“, který přibližuje okolnosti vzniku publikace i její metodické cíle.

1 O autorce

MgA. Eva Lorenc Ph.D. je česká klavíristka, pedagožka a skladatelka. Vystudovala hru na klavír na Konzervatoři v Pardubicích a následně také pražskou HAMU. Doktorát získala na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Je zakladatelkou a zároveň majitelkou hudební školy Piano School Prague, která vznikla v roce 2015 a funguje od té doby nepřetržitě. Vede online kurzy hry na klavír pro zájemce všech věkových kategorií i úrovní pokroku, pořádá online workshopy a tvoří instruktivní videa k nácvičku skladeb.

Eva Lorenc se věnuje také kompozici a tvorbě online výukových materiálů. Je autorkou instruktivních i přednesových skladeb pro začátečníky i pokročilé pianisty, tvoří také stylizace známých skladeb. Mezi její publikace patří například sbírka čtrnácti skladeb ve snadném slohu Klavírní bonboniéra, 12 etud pro mírně pokročilé klavíristy nebo Sonáta d moll, která je určena pro žáky druhého cyklu ZUŠ.

V metodice výuky malých dětí vychází Lorenc z moderního přístupu, který klade důraz nikoli pouze na technickou stránku hry, jak tomu často bylo v minulosti, ale také na rozvoj hudebnosti žáků. Důležitým aspektem ve výuce je pozitivní laskavý přístup pedagoga, podněcující v dítěti nejen radost ze hry, ale také motivaci a vůli.

Kromě běžné prezenční výuky žáků všech věkových kategorií různé pokročilosti, nabízí Eva Lorenc také online kurzy. Ty jsou určeny pro dospělé začátečníky, mírně i středně pokročilé.

2 Můj klavír

2.1 Metodická koncepce a cíle publikace *Můj klavír*

Klavírní škola *Můj klavír* je určena pro výuku začátečníků předškolního a mladšího školního věku, tedy pro žáky od pěti do sedmi let. Jedná se o první vydanou instruktivní publikaci klavírní pedagožky Evy Lorenc, vyšla v roce 2023 v nakladatelství Bärenreiter Praha.

Autorka vychází ze svých vlastních zkušeností s výukou dětí a zároveň aplikuje osvědčené principy moderní metodiky elementární výuky hry na klavír. Cílem publikace tedy je, aby u žáků byla rovnoměrně rozvíjena jak jejich přirozená hudebnost, tak správná technika hry a pianistické návyky.

Eva Lorenc svou výuku a metodiku zakládá na empatickém a podporujícím přístupu k žákům, který pomáhá budovat zdravé sebevědomí, motivovanost a radost ze hry. V úplných začátcích hudebního vzdělávání dětí vychází z české hudebnosti, proto využívá lidové písně a říkadla, která jsou dětem blízká a jejich prostřednictvím lze velmi dobře rozvíjet přirozený cit pro melodii, rytmus i elementární harmonii.

Dětská představivost je v publikaci rozvíjena také prostřednictvím mnoha obrázků, které jsou dílem ilustrátorky Doroty Šebkové. V prvním oddílu školy, který je věnován hře podle sluchu, jsou vždy levé stránky určeny pro pedagogy a rodiče, pravé strany pro děti. Stránky pro děti jsou často interaktivní, obsahují krátké úkoly, vyplňování, spojování nebo vybarvování.

Můj klavír je primárně určen pro děti mezi pátým a sedmým rokem, protože se jedná o věk, ve kterém se s klavírním vzděláváním začíná nejčastěji. Autorka nicméně sama uvádí, že je možné školu použít i ve výuce mladších či starších dětí. Zároveň zdůrazňuje, že svou publikaci považuje za možné rozšíření učebního materiálu pro začátečníky, nikoli za jediný zdroj a doporučuje ve výuce kombinovat více škol, případně výuku obohacovat dalšími doplňkovými materiály.

2.2 Současné principy klavírní metodiky a jejich uplatnění v *Mém klavíru*

Můj klavír je moderní škola, která pracuje s novodobými poznatky a principy moderní metodiky elementární výuky klavíru. Pokud se podíváme na některé historické klavírní školy, vidíme, že mnohdy byla poměrně jednostranně rozvíjena především technická stránka hry. Dnešní pedagogové a pianisté se shodují na tom, že je ve výuce důležité rovnoměrné zastoupení nejen složky technické, ale zároveň rozvoj hudebnosti a uměleckého citění.

Přesvědčivá interpretace totiž vychází z co nejpřesnější představy. Klavírista a pedagog Genrich Nejgauz v této souvislosti mluví o „hudebním obrazu“, který je základem pro umělecký prožitek díla. „Práce na uměleckém obrazu musí začínat současně se začátkem osvojení klavírní hry a s osvojením čtení not.“¹ Proto také doporučuje zařazovat do výuky národní písně, které děti znají a rozumí jejich obsahu.

Dalším znakem současné klavírní metodiky je důraz na individualitu dítěte. Pedagog by měl v přístupu k žákům zohledňovat jejich věk, vyspělost, nebo schopnost se koncentrovat. Hodiny by pro dítě neměly být stresem, ale naopak radostí. Úkolem učitele je především probudit v žácích zájem o hudbu, a to nejlépe prostřednictvím hry a radosti z objevování. Trpělivý a respektující přístup napomáhá k vytvoření příznivého prostředí, ve kterém se může hudební osobnost dítěte správně rozvíjet.

Aby výuka byla efektivní a nedocházelo k přetěžování žáků, jsou jednotlivé složky klavírní hry zařazovány postupně. Dítě nejdříve hraje podle sluchu a rozvíjí tak svou hudebnost, přitom se seznamuje s problematikou techniky, a teprve poté se čtením not. Pokud si žák všechny tyto složky osvojí, spojujeme poznatky v celek.

Moderní metodika také klade důraz na správné využívání pohybového aparátu při hře. Ke tvoření kvalitního tónu je třeba využít váhy celé paže a docílit co největší volnosti ruky. Proto mnoho pedagogů zařazuje do svých hodin různé cviky, gymnastiku nebo tanečky.

2.3 Struktura publikace

Můj klavír je rozdělen do čtyř celků. Prvním a zároveň nejdelším oddílem je „Hra podle sluchu“. Pomocí lidových písní, říkadla a obrázků se děti postupně učí pojmenovávat tóny,

¹NEJGAUZ, G. G. *O umění klavírní hry*. 2. vydání, AMU 2019, str. 27.

rozlišovat jejich délku, dynamiku a seznamují se s taktem a rytmem. Dalšími oblastmi, kterým se publikace v této části věnuje, je nácvik všech typů úhozů, příprava na hru dvojmatů a akordů, nebo používání synkopického pedálu,

Druhý tematický celek školy se zaměřuje na hru podle not. Od jednoduchých jednohlasých cvičení se dostáváme až k složitějším skladbičkám, ve kterých se objevuje elementární polyfonie, nebo doprovod pomocí základní harmonické kadence.

Ve třetím oddílu nalezneme „Praktická cvičení na hru z not“, tedy lidové i umělé písně ve snadné úpravě.

Poslední částí publikace je „Repertoár“. Jedná se o dvacet jedna skladeb seřazených podle obtížnosti. Autorkou je Eva Lorenc a další současní pedagogové a skladatelé.

2.4 Rozvoj jednotlivých hudebních dovedností

2.4.1 Rozvoj hudebnosti, Hra podle sluchu

Současná metodika hry na klavír vychází ze sluchové metody. Sluch je základním předpokladem pro schopnost vytvořit kvalitní tón. Další předností hry podle sluchu je budování hudební představivosti a schopnosti vnímat hudební celky a fráze. Při následném nácviku hry z not se tak vyhneme efektu, kdy dítě upřednostňuje vizuální složku a neaktivizuje při hře sluch. V počáteční fázi vyučování je tedy mimo jiné velmi důležitý příklad pedagoga, který svému žákovi přehrává skladby, doprovází ho nebo do hodin zařazuje cvičení na podporu sluchového vnímání.

V *Mém klavíru* nalezneme různá poslechová cvičení. Vždy jsou podpořena obrázky, které podněcují představivost malých dětí. S pomocí mimohudebních představ může žák bez znalosti pojmů rozlišovat výšku, sílu, délku nebo barvu tónu. Autorka uvádí, že všechna cvičení rozvíjející sluch je vhodné využívat v počátcích klavírního vyučování pravidelně a opakovaně.

Dalším prostředkem k rozvíjení přirozené hudebnosti dítěte je zařazování lidových písní a říkadel. Cílem autorky bylo vytvořit školu, která bude založena na české hudebnosti. Pro dítě je přirozené hrát písničky, které zná a jejichž obsahu rozumí. Už od začátku tak může pedagog dbát na to, aby interpretace žáka byla nejen technicky správná, ale zároveň co

nejlépe vystihovala charakter písně. K probouzení schopnosti hrát výrazně a vyjadřovat prostřednictvím hudby emoce a představy, může předškolním dětem velmi pomáhat dostatek mimohudebních příkladů a používání konkrétních pojmů, které zná z běžného života. „Abstraktní pojmy nahrazujeme konkrétními obrazy a názornými příklady.“² *Můj klavír* proto nabízí množství zábavných a interaktivních podnětů, které dítě zaujmou a probudí jeho fantazii. Obrázky, říkadla a různá cvičení napomáhají k tomu, aby hodiny byly pro žáky atraktivní a hravé.

Výhodou využívání lidových písní ve výuce je také možnost s žáky zpívat. „Učitel doprovází zpěv jednoduchými akordy a rozvíjí tak základní tonální a harmonické cítění dítěte.“³

2.4.2 Tvoření tónu

Hned v úvodu publikace autorka seznamuje dítě s klavírem jako nástrojem. Pedagog žákovi ukazuje struny, klávesy, pedály, předehrává melodie a motivy a dítě může pozorovat, jak mechanismus funguje.

Než se žák pokusí o samostatné tvoření tónů, doporučuje Lorenc hrát nejprve společně tak, že dítě své paže položí na učitelovy a pouze vnímá volnost úhozu a zvyká si na pocit „ponoru do kláves“. Když přecházíme k samotnému hraní, začínáme hrát jedním prstem, ukazováčkem nebo prostředníčkem. Dítě musí mít dostatek času doposlechnout každý tón. Současná metodika dbá na kulturu tónu, který má vznikat s využitím váhy celé paže, správného postavení prstů na klaviatuře a správného sezení u nástroje. V *Mém klavíru* autorka tuto problematiku vysvětluje na příkladu. Žák si představuje, že jeho paže je slunce a prsty jsou paprsky vycházející z ramene.

„Vztah k tónu určuje všechny podmínky při formování žákových návyků, a především způsob doteku kláves, díky kterému prsty splývají s klaviaturou a pocítují se jako prodloužení strun.“⁴ Dítě vztah k tónu získává opět prostřednictvím různých mimohudebních představ. Proto škola *Můj klavír* nabízí mnohá cvičení a pomůcky pomáhající vytvořit spojení mezi hudbou a světem, který děti dobře znají, například

² VLASÁKOVÁ, A. *Klavírní pedagogika I. – elementární stadium výuky*. H&H, AMU, Praha 1992, str. 23.

³ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 16.

⁴ JUDOVINA-GALPERINA, T. B. *U klavíru bez slz aneb jsem pedagog dětí*. 1. vydání, Lynx, Brno 2000, str. 93.

napodobování hlasů zvířátek, zvukomalebné vyjádření počasí, „Hra na zvony“ nebo rytmizace říkadla na jednom tónu. Všechna tato cvičení jsou založena především na sluchovém a hmatovém vnímání.

HRA NA ZVONY

pravá ruka

levá ruka

zvony zvoní bim bam ...

zvony zvoní bim bam ...

Notová ukázka č. 1: „Hra na zvony“, Eva Lorenc, Můj klavír

2.4.3 Orientace na klaviatuře

První přípravné cvičení, se kterým se v *Mém klavíru* setkáme, je založené na sluchovém vnímání. Učitel hraje tóny v různých polohách a dítě porovnává jejich výšku. Tak se orientace na klaviatuře spojuje nejen se zrakovým vjemem, ale zároveň se buduje sluchová představa.

S jednotlivými tóny se žák seznamuje postupně. Autorka doporučuje vymýšlet pro hledání kláves různé pomůcky, jako vymyslet pro ně jména. Například tón D je drak spící v jeskyni mezi dvěma černými klávesami. Každý nový tón dítě hraje ve všech oktávách. K tomu slouží „Hra na zvony“, kdy učitel může držet pravý pedál, aby podpořil zvučnost tónů. Zároveň dbá na správný úhoz dítěte. Dalším krokem může být i pokus najít klávesy se zavřenými očima.

Písničky, či rytmizovaná říkadla na jednom tónu jsou dalším nástrojem k zapamatování jeho polohy. Žák si zároveň procvičuje hru *espressivo*, rytmus a souhru s učitelem, který ho doprovází.

Další možností pro usnadnění zapamatování si poloh tónů může být barevné rozlišování. Každá klávesa má přiřazenou barvu a dítě si ji při každém seznámení s novým tónem vybarví na obrázku. Postupně tato schémata mohou sloužit jako pomůcka při hraní snadných melodií.

2.4.4 Návnik rytmu

„Hudebně rytmická výchova je jedním z nejdůležitějších momentů ve vývoji dítěte.“⁵ Rozvoj rytmické představivosti je složka hry, které je třeba věnovat mnoho pozornosti už od začátku výuky. Při hře podle sluchu, kdy žák ještě nezná takt, rytmické hodnoty not a neumí počítat, rozvíjíme jeho rytmické cítění přirozenou cestou pomocí rytmizace slov a říkanek.

Rytmická cvičení v *Mém klavíru*

Autorka cvičení rozvíjející rytmické vnímání zařazuje do své publikace opakovaně. Zároveň jsou často propojena s nácvikem dalších dovedností.

Rytmické ozvěny slouží jako první seznámení se s problematikou. V první fázi učitel vytleskává rytmus podložený snadným textem a dítě opakuje, poté se již dostává ke hraní jednoduchých rytmických motivů na jedné klávěse, jedním prstem v portamentu. Žák by měl přirozeně vnímat a dodržovat délku slabik, pedagog mu v počátcích může jemně vést ruku. Rytmická cvičení lze hrát v různých polohách na libovolných klávesách. Je také vhodné zařazovat slova s různým počtem slabik, aby bylo zastoupeno sudé a liché metrum.

Hraní podle obrázků je vhodné k rozvoji fantazie a schopnosti elementární improvizace. Zároveň lze pomocí těchto cvičení přirozeně propojovat různé dovednosti. Příkladem propojení sluchové a rytmické představy může být napodobování hlasů zvířat.

⁵ JUDOVINA-GALPERINA, T. B. *U klavíru bez slz aneb jsem pedagog dětí*. 1. vydání, Lynx, Brno 2000, str. 74.

Rytmizovaná slovní spojení, která evokují mimohudební představy zároveň pomáhají rozvíjet cit pro dynamiku a výraz.

ptáček zpívá

myška píská

kočka mňouká

slípka kdáká

Rytmizovat lze dle potřeby i po slabikách, např.:

ko - čič - ka mňou - ká

Notová ukázka č. 2: „Rozlišování výšky tónů“, Eva Lorenc, Můj klavír

Dítě před sebou vidí obrázky a společně s učitelem vymýšlí jednoduchá a výstižná slovní spojení, která slouží jako rytmický model pro hudební vyjádření, v *Mém klavíru* zvolila autorka „Příběhy o počasí“, které jsou dobrým materiálem k demonstrování zvukových možností klavíru.

Dalším typem cvičení na trénování rytmického cítění může být rytmizace říkadla. V tomto případě již nejde o pouhou improvizaci, ale o elementární skladbu s jasně daným rytmizovaným textem na jednom určeném tónu. Dítě tedy v tuto chvíli cvičí mimo jiné svou hudební paměť. Zhudebněná říkadla jsou v *Mém klavíru* podložena doprovody, kterými učitel žáka rytmicky a harmonicky podpoří.

2.4.5 Seznámení se s tóny a notami

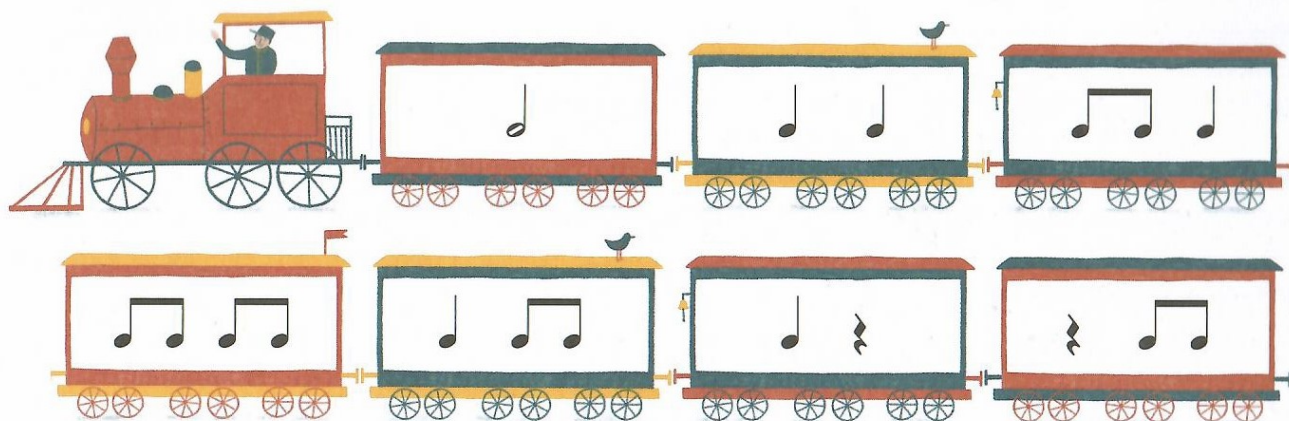
Ve chvíli, kdy žák umí pojmenovat všechny bílé klávesy, seznamuje se také s názvy černých kláves, které do té doby sloužily především jako pomůcka pro orientaci na klaviatuře.

Samotné seznámení se s notami probíhá postupně. První setkání se zápisem je v rámci zaznamenávání rytmu. Dítě do této chvíle bylo vedeno k vytleskávání nebo hře rytmizovaných říkadel a stále pokračuje přirozenou cestou. Kromě textů se ale navíc přidávají rytmické slabiky. Žák se naučí, jak se zapisují jednotlivé rytmické hodnoty a snaží se vytleskávat jednoduchá schémata podle zápisu, nikoli pouze nápodobou.

Vzhledem k tomu, že *Můj klavír* je určen také pro předškolní děti, upřednostňuje autorka v začátcích rytmické slabiky místo počítání. První notové zápisy celých skladeb jsou lidové písničky a říkanky, které děti znají. Mají tedy už jistou představu a zápis je pro ně pouze oporou. Text zároveň pomáhá k přirozenému cítění těžkých a lehkých dob. Pracovat s příklady blízkými dětskému světu je důležitý předpoklad k tomu, aby u žáků byla rozvíjena přirozená hudebnost a představivost. Tato příprava je nezbytná, než přejdeme k samotnému hraní z not.

Pro lepší pochopení notových hodnot jsou v *Mém klavíru* různé ilustrace přímo znázorňující délky not, například rozkrájené koláčky, ale zároveň další pomůcky podporující fantazii. Autorka se především na stránkách určených pro děti snaží, aby zápis nebyl stereotypní, ale hravý a ozvláštěný obrázky. Zajímavé je například vizuální zobrazení taktů jako vagónů v barevném vláčku.

2
4

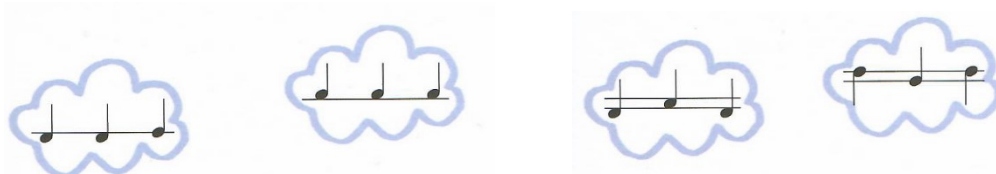
Notová ukázka č. 3: „Rytmická cvičení“, Eva Lorenc, *Můj klavír*

Nevýhodou postupu v *Mém klavíru* může být fakt, že všechny notové hodnoty jsou představeny naráz, což může být pro některé žáky příliš náročné. Učitel by tedy měl podle svého uvážení výklad této problematiky rozložit do více hodin.

Nácviku hry z not je věnována celá druhá sekce publikace *Můj klavír*. Autorka hned v úvodu upozorňuje, že přechod od hry podle sluchu musí být postupný, přirozený a učitel má k němu přistoupit až ve chvíli, kdy je žák dostatečně technicky, a hlavně hudebně rozvinutý. Jinak hrozí odpojení sluchové složky a dítě při hře z not může postrádat muzikalitu. Při přechodu na hru z not zároveň nepřestáváme zařazovat repertoár hraný podle sluchu. Autorka poznamenává, že každé dítě je jiné, a zatímco s některým nácvik čtení not probíhá zcela přirozeně, jindy mohou vznikat problémy. Doporučuje ale, že ať jsou schopnosti žáka jakékoli, neměl by pedagog zůstat u hraní pouze podle sluchu déle než rok.

Předpoklady ke správnému zvládnutí hry podle not je dobrá schopnost orientace na klaviatuře, určitá zběhlost v technických úkonech jako používání všech typů úhozů, schopnost hrát na černých i bílých klávesách oběma rukama, základní zvládnutí dvojhmatů, akordů a stupnic. V neposlední řadě je také velmi důležitá sluchová průprava, kdy dítě umí určit výšku tónu, rozlišit dur a moll, a především dokáže přesvědčivě interpretovat melodie s různým výrazem a zároveň je schopné si je zapamatovat.

První krok v nácviku čtení not, který *Můj klavír* představuje, je orientace ve směru melodie. Dítě se seznamuje s notovou osnovou pomocí přípravného cvičení, kdy se učí, že noty mohou být na linkách nebo v mezerách a nejdříve se na krátkých úsecích tří tónů určuje, zda melodie stoupá nebo klesá. To může být velmi přínosné pro budoucí návyky, tedy relativní čtení not a hudební představivost.

Notová ukázka č. 4: „Příprava ke čtení not“, Eva Lorenc, *Můj klavír*

Dalším kladem publikace je zařazení houslového i basového klíče v jeden okamžik. Nejdříve se dítě seznamuje s notami v jednočárkované a malé oktávě od f do g¹, kdy orientačním bodem je tón c¹. Zůstává tedy v pětiprstové poloze, což napomáhá v přehlednosti. Množství not k zapamatování v počáteční fázi zároveň není přehlucující.

Velmi záhy se ale rozsah, ve kterém žák čte, rozšiřuje na celé dvě oktávy, a nakonec směrem dolů na F a nahoru na g². Přidávají se také posuvky, které jsou pro větší atraktivitu výuky

prezentovány hravou formou. Křížky jsou ilustracemi znázorněné jako víly a béčka jako skřítki. Žák už se s nimi seznámil v oddílu „Hra podle sluchu“, nyní se učí jejich pořadí v předznamenání a čtení posuvek přímo před notami.

Oceňuji, že v počátcích hry z not nesetrvává *Můj klavír* v omezeném rozsahu tónů, jak tomu někdy bývá v jiných publikacích, a naopak vede dítě k volnému pohybu po klaviatuře a pomáhá od začátku budovat prstokladové návyky.

2.4.6 Návčik různých typů úhozů

Prvním typem úhozu, se kterým se v *Mém klavíru* žák seznámí, je portamento. Tento postup je pro začátečníka vhodný z několika důvodů, proto se s ním setkáváme ve většině moderně metodicky zpracovaných škol. Dítě se učí hrát nejdříve velkými pohyby, pouze třetím nebo druhým prstem a teprve postupně přechází k drobnější motorice a využití všech prstů. Hra portamento je také dobrým prostředkem k vybudování schopnosti zahrát kvalitní znělé tóny s využitím váhy celé paže. Dítě by mělo mít dostatek času kontrolovat tóny sluchem.

V publikaci se velmi brzy objevují cvičení, která využívají hru portamento postupně všemi prsty. Hrát prvním nebo pátým prstem je pro začátečníka náročnější a je otázkou, zda v tomto případě bude schopen zachovat kvalitu tónu, které dosáhne při hře druhým nebo třetím prstem. Zapojovat od začátku všechny prsty ale může být vhodné právě za účelem rozvoje motoriky a jako příprava na hru legato.

Po zvládnutí portamenta navazuje moderní metodika hrou staccata. *Můj klavír* také tímto způsobem postupuje. Autorka vysvětluje staccato jako zkrácení úhozu portamento. „Prsty se aktivně a pružně odrazí ode dna klávesy, zápěstí dýchá, celá ruka je uvolněná, dítě pociťuje při hře stále součinnost celé paže tak, aby tón, který tvoří, byl krásný, barevný a nosný.“⁶ Učitel předvádí správnou techniku a zároveň může demonstrovat pro srovnání špatný postup, tedy hru pouze prsty, kdy zbytek ruky zůstane strnulý, nebo pád do klávesy z výšky. Žák je tak veden k tomu, aby sluchem porovnával kvalitu tónů a vytvářel si tak správnou představu. Stejný předpoklad je uplatňován ve cvičení, kdy dítě poslouchá hru učitele a určuje, zda se jedná o staccato, nebo portamento.

⁶ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 44.

Prvním aktivním seznámením se s hrou staccata jsou rytmizovaná nebo melodizovaná říkadla podložena doprovodem učitele. Texty písniček jsou zvolené tak, aby podporovaly představu krátkých odražených tónů a doprovody jsou zkomponovány citlivě, aby podpořily hru žáka.

Dítě začíná hrát staccato pouze třetím prstem, ale záhy se opět zapojují i další prsty.

Legato je pro dítě nejnáročnější typ úhozu, protože vyžaduje kromě velkých pohybů ruky také určitou zběhlost prstů. Proto ho autorka zařazuje až po zvládnutí hry portamento i staccato. Prvními průpravnými cvičeními jsou „skoky přes švihadlo“, tedy spojování dvou tónů s odtahem. Začíná se spojováním sousedních tónů s použitím druhého a třetího prstu, poté i vázání vzdálenějších tónů s využitím všech prstů. Postupně se přidávají další tóny, až dítě zvládne zahrát zpěvnou hudební frázi všemi pěti prsty. Je otázkou, zda jsou „skoky“ dobře zvolenou pomůckou pro zvládnutí hry dotahů. Podle mého názoru by totiž mohlo hrozit nebezpečí, že tato představa dítě povede k příliš odraženému způsobu hry.

„Při hře odtahu vedeme dítě k prožívání harmonického napětí a uvolnění při rozvedení.“⁷ Pocit přenášení váhy z paže do prstů a volné „dýchající“ zápěstí, jsou předpoklady pro schopnost vytvořit zvukově kvalitní hudební frázi. Při hře bez zapojení váhy paže, kdy pohyb vychází pouze z prstů, dojde ke strnutí zápěstí a projev se stane nemuzikálním. Proto je navození správného pocitu při tvoření tónů a budování smyslu pro celek základním předpokladem pro zvládnutí muzikální a kvalitní interpretace.

2.4.7 Hra lidových písní a zhudebňování říkadel

Lidové písně jsou dobrým materiálem pro začátečníky, dítě je dobře zná a může proto bez větších obtíží zkoušet hrát podle sluchu. Autorka doporučuje každou píseň nejdříve zazpívat se zaměřením na co největší intonační i rytmickou přesnost. Navrhuje také přidat pohyb nebo tleskání na těžkou dobu. Tak u žáka budujeme metrické cítění, aniž by musel umět počítat. V počátečním stadiu výuky učitel často hraje k písním doprovody, aby si dítě od začátku zvykalo na harmonickou oporu.

⁷ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 50.

Můj klavír postupuje metodicky od hry zhudebněných říkadel na jednom tónu, přes písničky na dvou nebo třech tónech, až po skladby v rozsahu oktávy. Autorka vždy doporučuje nejdříve s dítětem zpívat, případně přeříkat texty básniček s případnou rytmickou oporou jako je tleskání nebo pleskání o stehna. Druhá možnost je vhodná v případě, kdy má dítě střídat ruce na dvou tónech, může si tedy nejdříve nacvičit pohyb pažemi. První skladby jsou v pomalém tempu s dlouhými rytmickými hodnotami, aby měl žák dostatek času doposlechnout tóny. Pocit volnosti paží může podporovat i samotný text a nálada písně, například v případě ukolébavek jako „Houpy, houpy, kočka snědla kroupy“ nebo „Halí, belí“. V prvním oddíle publikace „Hra podle sluchu“ má dítě k dispozici nejen obrázky související s textem písniček, ale také schémata klaviatury, na kterých jsou vždy označeny tóny, které má hrát.

V *Mém klavíru* se často uplatňuje způsob hry, kdy je melodie rozložená do pravé i levé ruky. Tak dítě od začátku procvičuje hru oběma rukama rovnoměrně. Přejít na hraní oběma rukama zároveň je ale podle mého názoru poměrně rychlý. První cvičení na samostatnost rukou, které v publikaci najdeme je píseň s doprovodem dudácké kvinty. Tento přechod mi připadá málo pozvolný a možná by bylo vhodné dříve zařadit písně s doprovody v jednohlase, například základní tóny tóniky, dominanty, případně subdominanty, které se v publikaci objevují až v sekci „Hra podle not“. V další písničce „Šel zahradník do zahrady“ je v doprovodu kombinace dudácké kvinty a jednohlasých pasáží v legatu. Pravá ruka zároveň hraje staccato. Dítě se tedy musí soustředit na poměrně mnoho věcí naráz a jak i sama autorka poznamenává: „Než se dítě naučí hrát různým úhozem v každé ruce, může to trvat i dva týdny.“⁸

2.4.8 Dvojhmaty

Prvním krokem ke zvládnutí hry dvojhmatů je v publikaci *Můj klavír* následující průpravné cvičení. Dítě zahráje jeden tón, zadrží ho, a poté přidá druhý. Následně se pokusí zahrát oba tóny naráz. Začíná se na intervalech sekundy a tercie, které jsou pro dětskou ruku nejvhodnější. Učitel má dbát na to, aby pozornost žáka byla zaměřena na výsledný zvuk, nikoli na samotný proces hry dvojhmatu, aby nedošlo ke strnulosti nebo naopak

⁸ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 60.

„prolamování“ ruky. Dítě si v pomalém tempu zkouší hrát v prostoru celé klaviatury s pocitem jako při „Hře na zvony“ jedním prstem. Prakticky se s problematikou hry dvojhmatů na tercii a sekundě setkává ve skladbičce „Ukolébavka pro berušku“, která velmi dobře navozuje pocit volnosti paží. Dětský part je založen na houpavém pravidelném pohybu, kdy se střídá levá a pravá ruka.

Dalším krokem je hra dalších intervalů, tedy kvarty, kvinty a sexty. Dítě opět hraje různé dvojhmaty ve všech oktávách různými prsty, zároveň se učí intervaly poznávat a pojmenovávat.

Zajímavé je cvičení na písni „Sedí liška pod dubem“, ve kterém se opakovaně hraje základní tón, ke kterému se přidávají melodické tóny a vznikají tak intervaly od primy do kvinty. Cvičení hrajeme pravou i levou rukou a je možné ho transponovat, aby si dítě vyzkoušelo hraní dvojhmatů na bílých a černých klávesách. Autorka zde opět upozorňuje na důležitost sluchu, který je základním předpokladem pro kvalitní plný zvuk spojený s volností paže. Učitel vede žáka k aktivnímu poslechu především vrchních tónů, aby melodie nezanikala a veškerá tíha nešla do palce.

2.4.9 Stupnice a akordy

Nácvik stupnice

První stupnice, se kterou žáka *Můj klavír* seznamuje, je C dur. Nácvik stupnice je zpracován hravou formou s podloženým textem o veverušce. Dítě začne jedním tónem a postupně přidává další. Hraje v legatu s pocitem jedné fráze, autorka pohyb přirovnává k tahu štetcem. Současná metodika opustila mechanický nácvik rychlého podkladu palce, a naopak primárním cílem je co nejpřirozenější a nejplynulejší pohyb ruky po klaviatuře. Učitel opět vede žáka k aktivnímu poslechu a tvorbě zpěvných tónů.

Žák stupnici hraje nejdříve pravou a levou rukou zvlášť v rozsahu jedné oktávy. Další krok je hra oběma rukama v protipohybu od c^1 . Autorka doporučuje hrát v rozsahu dvou oktáv až ve chvíli, kdy je zvládnuta tato fáze.

Zajímavým cvičením, doplňujícím nácvik stupnice, je skladbička na procvičování podkladu palce. Dítě hraje melodii v rozsahu sexty, kdy střídá pouze první a druhý, případně první a třetí prst. Pravá ruka hraje vzestupně, levá sestupně. Podkládání palce pod druhý prst je

poměrně neobvyklý a spíše zřídka používaný jev. I když toto cvičení jistě může podporovat hbitost prstů, osobně bych upřednostnila spíše druhou verzi, ve které se palec podkládá pod třetí prst. Podobnou skladbu nalezneme v druhém oddílu publikace „Hra podle not“, kde si žák vyzkouší hrát chromaticky. Zde už autorka pracuje výhradně s podkládáním třetího prstu.

Nevýhodou publikace může být fakt, že stupnice C dur je na dlouhou dobu jediná stupnice, se kterou dítě pracuje. Vzhledem k tomu, že se žák už setkává se skladbami s předznamenáním, které běžně hraje na černých klávesách, věřím, že by bylo smysluplné zařadit průběžně další stupnice v základním prstokladu.

Nácvik hry kvintakordu

Postup nácviku hry kvintakordu je *Mém klavíru* stejný jako v případě hry dvojhmatů. Prvním krokem je hra rozloženého kvintakordu každou rukou zvlášť, kdy učitel dbá zejména na upevňování prstokladového návyku. Poté dítě hraje tak, že každý tón zadrží a přidá k němu další, tak nakonec vznikne souzvuk. Tento postup je vhodný jako prevence zatuhnutí ruky. Po zvládnutí této fáze zkouší žák zahrát již všechny tři tóny naráz. První průpravné cvičení k tomuto přechodu je říkadlo „Hrálo si koťátko na trávníčku“. Dítě recituje v třídobém metru. Vždy zahraje tóny nejdříve postupně se zadržováním a poté akord zopakuje stisknutím všech tónů současně. Cvičení se třikrát transponuje, ale zůstává pouze na bílých klávesách. Vzniknou tak dva mollové akordy. Žák by v této chvíli měl být schopen rozeznávat durový a mollový tónorod, protože již v předchozích kapitolách byla zařazena sluchová cvičení zaměřená na tuto problematiku.

Tento proces platí i pro levou ruku s tím rozdílem, že se rozložené akordy hrají sestupně, aby se začínalo od palce, který je silnější než malíček.

Hru rozloženého kvintakordu si dítě může procvičit na praktickém příkladu, lidové písni „Jede, jede, poštovský panáček“, která je vhodná také k nácviku střídání různých typů úhozu.

Stejně jako v případě stupnic, dlouho nepřicházejí transpozice do jiných tónin. Až v oddílu „Hra podle not“ nalezneme transpozici písně „V zahradě na hrušce“ do D dur a Es dur.

Obraty kvintakordu také autorka zařazuje až do sekce „Hra podle not“. Celá dvojstránka je zde věnována návodu, jak se má žák doma rozehrávat. Stále zůstáváme v tónině C dur, kdy

je v notách zapsaná stupnice v protipohybu, kvintakord s obraty v portamentu, staccatu a nově se setkáváme s malým rozkladem. Autorka poznamenává, že je vhodné se toto rozehrání naučit z paměti, aby žák mohl kontrolovat své ruce na klaviatuře. Tyto noty tedy mohou sloužit především jako vzor prstokladů, nicméně bych zde uvítala větší vedení dítěte k samostatné schopnosti transponovat podle sluchu, aby se zápis nestal jeho jedinou oporou.

S obraty kvintakordu v různých tóninách *Můj klavír* seznamuje žáky ve cvičení, které je zaměřené na vizuální rozlišování kvintakordu, sextakordu a kvartsextakordu. Dítě se učí, že podle intervalů mezi tóny akordu lze rozeznat obraty ve všech tóninách bez ohledu na posuvky. Toto může být dobrá příprava na tzv. relativní čtení not. Toto cvičení je však spíše teoretické a není zde uveden požadavek, aby se žák pokusil akordy zahrát nebo pojmenovat tóninu.

2.4.10 Synkopický pedál

„Hru s pravým pedálem můžeme do výuky zařadit hned v počáteční fázi, není třeba ji odkládat do pozdějších stádií výuky, ani do dalších ročníků.“⁹ Zatímco současný přímý pedál většinou nedělá dětem problémy, hra se synkopickým pedálem může být zprvu obtížná. Vyžaduje koordinaci sluchové představy a souhry rukou i nohou, proto autorka v začátcích doporučuje cvičit jeho použití v pomalém tempu. Žák je veden k aktivnímu poslechu, vnímá, jak pedál zvuk ovlivňuje a zda zní tóny čistě. První seznámení se s hrou se synkopickým pedálem může být za podpory pedagoga, který sešlapává pedál sám a dítě pouze vnímá pohyb nohou položenou na noze učitele.

Autorka vysvětluje synkopický pedál jako „opožděný“, jeho výměna tedy probíhá po úhozu. Tento jev je demonstrován v krátkém cvičení, kdy má dítě za úkol hrát krátkou řadu tónů druhým prstem v portamentu a melodii tedy spojuje pouze pomocí pedálu. Další skladbičky k rozvoji dovednosti používat pedál, které v publikaci najdeme je „Houslista“ nebo například „Alenka v říši divů“ z oddílu „Repertoár“. V těchto skladbách je vždy dlouho držen jeden pedál. Dítě si tak buduje návyk pedál používat a vnímat změnu zvuku, než se seznámí se skladbami, kde pedalizace vyžaduje větší pozornost.

⁹ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 54.

2.4.11 Samostatnost rukou a příprava na hru polyfonie

„Přechod k plné souhře oběma rukama dohromady by měl být postupný a plynulý.“¹⁰ Schopnost hrát oběma rukama naráz by měla být připravována přirozeně. Dítě nejprve hraje každou rukou zvlášť různými typy úhozu, ve všech polohách, na bílých i černých klávesách, v různé dynamice. Další možností je rozložení melodie do levé a pravé ruky tak, že se plynule střídají a navazují na sebe. Autorka doporučuje začít cvičit nezávislost rukou až ve chvíli, kdy žák zvládne vše výše zmíněné, zejména hru v legatu.

Odlišný úhoz každou rukou

Pravá ruka hraje melodii v pětiprstové poloze úhozem legato, levá ruka v protipohybu hraje ve stejných rytmických hodnotách druhý hlas ve staccatu. Ruce se poté v typu úhozu prostřídají. Cvičení lze transponovat, nebo i upravit pro méně zdatného klavíristu na rozsah tří tónů.

Odlišné rytmické hodnoty v každé ruce

Autorka jako příklad na procvičování této dovednosti předkládá píseň „Šel tudy, měl dudy“ s doprovodem dudácké kvinty. Vzhledem k tomu, že tento typ doprovodu neklade tak vysoké nároky na pozornost, může se dítě lépe soustředit na vedení melodie v pravé ruce.

Odlišná dynamika každou rukou

„Cvičení na odlišnou dynamiku je závislé na dokonalé sluchové kontrole dítěte.“¹¹ *Můj klavír* začíná se hrou ve forte pravou a hrou v pianu levou rukou, vzhledem k tomu, že minimálně v prvních letech hraní se bude žák spíše setkávat se skladbami, které mají melodii v pravé ruce.

Pravá ruka hraje jako „Velký zvon“, levá jako „Malý zvoneček.“ Dítě hraje dlouhé tóny, nejdříve postupně, tedy levá ruka až po pravé. Postupně prodlevu mezi úhozy zkracuje, až se pokusí zahrát oba tóny naráz s výrazně rozlišenou dynamikou. Jak autorka uvádí, toto cvičení může být pro dítě náročnější a je tedy vhodné ho zařazovat do výuky opakovaně.

¹⁰ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 58.

¹¹ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 58.

Příprava na hru polyfonie

„Polyfonní způsob hry je vhodné představit dítěti již během prvního roku klavírního vyučování, protože kvalitně ovlivňuje schopnost sluchové sebekontroly při hře, rozvíjí hudební paměť a pozitivně působí na rozvoj klavírního myšlení.“¹² Metodický postup při zavádění polyfonní hry do výuky závisí na schopnosti žáka hrát každou rukou zvlášť s přesnou rytmikou a dobrým vnímáním frází, ideálně z paměti. Poté může učitel zkoušet souhru s dítětem, kdy každý hraje jeden hlas. Pokud je tato fáze zvládnuta, neměla by hra dvojhlasu působit potíže. Cvičné skladby, které v publikaci najdeme mají na první pohled charakter kánonu, avšak imitace není přísná. Levá ruka často hraje v protipohybu, protože tento způsob bývá pro děti jednodušší.

2.4.12 Hra z not

Nácviku hry z not je věnován celý druhý oddíl publikace. Přechod od hry podle sluchu by měl být plynulý a měl by nastat až ve chvíli, kdy je žák dostatečně rozvinutý po technické i hudební stránce. Nelze určit přesný čas, kdy je vhodné začít dítě seznamovat s notovým zápisem. „Čím starší je žák, tím rychlejší a snazší je zařazení hry z not.“¹³ Eva Lorenc uvádí orientační časové údaje. U předškolního dítěte by neměl být přesažen rok od nastoupení výuky, u šesti nebo sedmiletého zhruba šest měsíců.

Předpoklady pro zvládnutí hry z not

Vizuální představa – dítě se orientuje na klaviatuře, umí pojmenovávat tóny na bílých i černých klávesách. Vyjmenuje tónovou řadu.

Technická příprava – dítě hraje všemi prsty oběma rukama zvlášť i dohromady na bílých i černých klávesách. Dokáže zahrát stupnice, dvojhmaty a akordy. Zvládá všechny tři typy úhozu.

Sluchová a hudební příprava – dítě dokáže rozlišit relativní výšku tónů, délku i sílu. Dokáže počítat pomocí rytmických slabik. Podle sluchu určuje směr melodie, tónorod a dokáže hrát v různých tempech s různou náladou. Zvládá hru s doprovodem učitele.

¹² LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 83.

¹³ VLASÁKOVÁ, A. *Klavírní pedagogika I. – elementární stadium výuky*. H&H, AMU, Praha 1992, str. 80.

„Pro žáka je nejjednodušší začínat rytmickým zápisem hudby.“¹⁴ S délkami not i jejich zápisem už bylo dítě seznámeno v oddílu „Hra podle sluchu“. Když tedy přechází k samotnému čtení not, mělo by již být schopno hodnoty rozeznat pojmenovat a spočítat pomocí rytmických slabik. *Můj klavír* tedy navazuje přímo přípravou k schopnosti určovat výšku not. Z počátku autorka pracuje jen s jednou, případně dvěma linkami, dítě tedy zatím určuje pouze směr melodie. Tento způsob může napomoci k rozvoji sluchové představy. „V minulosti učitelé takřka výhradně usilovali o spojení představy výšky noty s určitou klávesou.“¹⁵ Moderní metodika od tohoto způsobu ustoupila a klade si za cíl pěstovat schopnost představy znějícího tónu před samotným úhozem.

Můj klavír seznamuje žáka s houslovým i basovým klíčem zároveň, kdy opěrnou notou se stává c^1 , které leží na pomocné lince mezi osnovami. Dítě se dále seznamuje s notami malé f a g^1 , od kterých se odvozují názvy klíčů. Začíná tedy hrát v pětiprstové poloze, kdy se oba palce potkávají na klávese c^1 . První cvičení postupují pouze po sekundách a žák tedy určuje směr melodie, nikoli intervaly. Naučí se, že ve stupnicových chodech se vždy střídají noty na linkách s notami v mezerách. Seznámí se také s tím, jak se zapisují prstoklady.

Aby dítě neustrnulo pouze v jedné poloze, přidává autorka brzy další noty, malé c a c^2 , která se stávají dalšími opěrnými body, díky nimž se nakonec dostáváme do rozsahu od velkého F do g^2 .

První cvičení na hru podle not nejsou příliš melodicky zajímavá. Jedná se pouze o vzestupnou a sestupnou řadu pěti tónů, které se dítě učí vyjmenovávat pomocí písničky. Proto bych pro obohacení zařadila skladbičky z oddílu „Praktická cvičení na hru z not“, případně bych volila i možnost vrátit se zpět k písním, které už dítě hrálo podle sluchu.

Záhy se přidávají také křížky a béčka. Dítě už je zná, umí je pojmenovat i zahrát, nyní se je učí používat v zápisu a také je číst. Novou značkou je odrážka. Všechny posuvky jsou použité v krátké skladbičce „Smutně a vesele“ podložené textem, kde si žák procvičí nejen samotné čtení not, ale zároveň může vnímat změny tónorodu.

¹⁴ VLASÁKOVÁ, A. *Klavírní pedagogika I. – elementární stadium výuky*. H&H, AMU, Praha 1992, str. 80.

¹⁵ VLASÁKOVÁ, A. *Klavírní pedagogika I. – elementární stadium výuky*. H&H, AMU, Praha 1992, str. 81.

Vedle hry s posuvkami před notou se žák seznamuje s předznamenáním. Jako příklad je uvedena píseň „V zahradě na hrušce“, která už se v publikaci objevila dříve, ve třech tóninách.

2.4.13 Rozvoj hudební představivosti a tvořivosti

Improvizace

Můj klavír vede dítě k improvizaci už od prvních hodin. Nejdříve poznává možnosti nástroje a objevuje různé zvuky a barvy. K tomu ho vedou obrázky, které má ztvárňovat pomocí tónů. Z počátku jsou tato cvičení vždy zaměřena na jednu konkrétní vlastnost tónu, například barvu, výšku, délku nebo dynamiku. K obrázkům učitel s dítětem vymýšlí krátká slovní spojení, tak se do improvizace zapojuje také rytmus.

Zajímavou aktivitou může být například „Příběh o počasí“. Dítě s učitelem nejdříve zpívá kontrastní písničky o počasí. Poté podle obrázků vymýšlí krátké rytmizované motivy. Samotný příběh o počasí je dobrým prostorem pro využití různých netradičních možností hry. Učitel vypráví o přírodních jevech, které se dají dobře a zajímavě zvukomalebně vyjádřit. Může se využít například hra klouby, tremolo hrané střídáním rukou nebo glissando, u kterého autorka doporučuje přetažení rukávu přes ruku, aby se dítě nezranilo.

Hra s doprovodem učitele

Většina skladbiček v prvním oddílu publikace jsou podložené doprovody, které zkomponovala Eva Lorenc. Dítě si tak od začátku zvyká na harmonickou podporu, učí se poslouchat vrchní hlas a přirozeně udržuje tempo i rytmus. Kromě toho tří nebo čtyřruční hra je často pro žáky atraktivní, protože skladby působí úplněji.

Improvizace doprovodů k lidovým písním

Dítě se seznamuje se základními harmonickými funkcemi. V první fázi rozeznává a hraje pouze základní tóny doprovodných akordů. Učitel hraje melodie známých lidových písní a žák podle sluchu doplňuje doprovod. Autorka doporučuje tento postup zkoušet také v transpozicích.

Dalším krokem je hra základní harmonické kadence. Dítě hraje akordický doprovod lidových písní a s učitelem zpívá melodii. Při transponování nejprve „hledá“ akordy v základním tvaru, až poté zahraje kadenci s obraty.

2.4.14 Praktická cvičení na hru z not

Třetí oddíl publikace je zamýšlen jako zdroj cvičných skladbiček, na kterých se dítě bude zdokonalovat ve čtení not. Není tedy cílem, aby žák přešel od hry podle sluchu pouze na hru z not, ale jedná se o další dovednost, která má být rozvíjena společně s ostatními. Nicméně dostatečně rozvinutá sluchová představa je základním předpokladem ke zvládnutí interpretace notového zápisu.

Metodické pokyny

V úvodu kapitoly autorka popisuje, jak by měla vypadat příprava před samotnou hrou z not. Vzhledem k tomu, že kromě lidových písní zařazuje i umělá cvičení, je třeba dítě se skladbičkami nejdříve seznámit, tedy zahrát mu je.

„Cvičení a skladbičky k procvičování hry z not jsou seřazeny progresivně od jednodušších ke složitějším.“¹⁶ První skladby jsou jednohlasé, ruce se střídají a předávají si melodii. Dítě se tak učí číst noty v obou klíčích, ale zároveň není přehlcené sledováním více hlasů naráz. Orientace je také usnadněna tím, že obě ruce jsou postaveny tak, že oba palce leží na c¹ a melodie zůstává v pětiprstové poloze. První cvičení, ve kterém hrají obě ruce dohromady využívá hru stupnicového chodu protipohybem. Dítě by toto mělo dobře zvládnout, protože má již zkušenost s hrou stupnic.

Postupně se objevují skladby, ve kterých se ruce osamostatňují. První doprovody využívají prodlevu nejčastěji dvojhmaty. Osobně bych nejdříve zařadila více skladeb, kde by doprovod zůstal jednohlasý, především z důvodu větší přehlednosti a volnosti. Určitě je ale třeba ocenit fakt, že cvičení nezůstávají pouze v jedné tónině a už od začátku se žák učí číst noty s předznamenáním. Uplatňují se také různé typy úhozů, i jejich střídání, elementární polyfonie nebo vypsání pedalizace. Autorka také záměrně zařazuje množství dvojhmatů a harmonicky i melodicky zapsaných kvintakordů a jejich obrátů, aby si dítě vytvářelo

¹⁶ LORENC, E. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 92.

hmatovou a zvukovou představu, kterou si spojí s konkrétním vizuálním vjemem. V tomto kontextu mám jedinou připomínku ke skladbičkám, ve kterých se melodie pohybuje v kvintách, dokonce v sextách. Jako příklad uvádím úpravu Svatebního pochodu Richarda Wagnera. Intervaly se zde poměrně rychle střídají a zejména postup v sextách může být pro dětskou ruku náročný a je nutné se velmi zaměřit na to, aby dítě hrálo dostatečně volně bez zatuhnutí svalů.

Naopak cvičení, která mohou být pro dítě nejen přínosná, ale také atraktivní, jsou podle mého názoru úpravy lidových nebo známých umělých skladeb. Zde bych vyzdvihla především čtyřruční úpravu melodie z variací na téma „Ah! Vous dirai-je, maman“ Wolfganga Amadea Mozarta nebo Ódy na radost Ludwiga van Beethovena. Obě tyto skladby děti často znají a jsou dobrým materiálem na seznámení se s autory období klasicismu. Doprovody, které hraje učitel jsou zpracované moderně a originálně. Autorka ale do jisté míry zachovává specifika stylu, konkrétně pravidelný rytmus a Albertiho bas. „Malá polonéza“, autorská skladba Evy Lorenc seznamuje žáka s typickým rytmem, charakterizujícím tento hudební útvar. Oproti předchozím dvěma skladbám může být náročnější, a to zejména kvůli rytmu, tedy šestnáctinovým hodnotám. V tomto případě je proto důležité, aby dítě bylo schopné dobře vnímat nejen svůj part, ale také doprovod, který ho rytmicky podpoří. Čtyřruční hra jako taková je podle mého názoru pro dítě v rané fázi výuky velmi přínosná, protože na ní trénuje schopnost souhry, pohotovost či čtení not a zároveň je pro něj atraktivní, vzhledem k tomu, že díky podpoře učitele může hrát „velké“ skladby s doprovody, které samo zatím nezvládne.

Dále bych zmínila také cvičení „Smutně a vesele“, které, jak název sám napovídá, procvičuje hru rozložených kvintakordů v dur i v moll. Autorka u něj poznamenává, že předpokladem k jeho úspěšnému zahrání je, že dítě již ovládá hru kvintakordu i jeho obrátů. Podle mého názoru by se podobná cvičení naopak mohla zařadit klidně dříve, právě proto, aby si dítě zvykalo na transponování akordů. Z počátku bych nicméně zvolila jiný rytmus. Cvičení je totiž psané ve dvoučtvrtovém taktu, kde první doba je triola. Je to vůbec poprvé, co se v *Mém klavíru* dítě s triolami setkává.

2.5 Repertoár

Posledním kapitolou publikace je „Repertoár“, kde autorka předkládá progresivně seřazené přednesové skladby. Jedná se o díla současných pedagogů a skladatelů. Kromě Evy Lorenc přispěli například Miloš Orson Štědroň, Zdeňka Sajdlová nebo Stanislav Poslušný a další. Cílem autorky bylo obohatit stávající repertoár pro začátečníky novou hudbou, která děti zaujme a bude rozvíjet jejich představivost. Proto ve většině případů mají skladby programní názvy blízké dětskému světu.

Oceňuji, že na začátku kapitoly nalezneme seznam skladeb s poznámkami, jaké konkrétní dovednosti lze jejich pomocí rozvíjet. Pedagog tak může snadno volit takové skladby, které odpovídají aktuální úrovni dítěte a sestavit pestrý repertoár, který bude žákovy schopnosti rozvíjet co nejvíce rovnoměrně. Repertoár tedy považuji za dobrý zdroj instruktivní hudby díky zastoupení různých aspektů klavírní techniky, úhozu, tvorby tónu, a v neposlední řadě hry v různých tóninách. Největším obohacením stávajícího materiálu pro začátečníky je ale podle mého názoru především přístup, který klade důraz na zajímavou práci se zvukem. Ve srovnání s jinou literaturou pro malé děti, nalezneme v *Mém klavíru* například mnoho skladeb, které využívají hru s pravým pedálem. Pro dítě může být také velmi efektní hra glissand nebo fakt, že může využívat velký rozsah nástroje.

Některé starší publikace, například *Klavírní škola pro začátečníky* Zdeňky Böhmové, Arnošky Grünfeldové a Aloise Sarauera, velmi dlouho setrvávají v tónině C dur. Případně v jiných tóninách stále používají pouze pětiprstové polohy. Tento přístup je již zastaralý a vede dítě k mechanické hře. *Můj klavír* proto předkládá skladby v různých tóninách a větším tónovém rozsahu. To napomáhá nejen k rozvoji technické stránky hry, kdy si dítě zvyká hrát na černých i bílých klávesách, ale také je to velmi dobrý trénink čtení not a v neposlední řadě nejsou skladby kvůli omezenému rozsahu repetitivní a nezajímavé. Kromě durových a mollových tónin se dítě seznámí také s celotónovou stupnicí, pentatonikou i církevní modalitou.

Vzhledem k tomu, že v *Mém klavíru* nalezneme výhradně soudobé skladby, neseznámí se dítě s hudbou různých slohů. Pedagog by tedy měl podle svého uvážení literaturu kombinovat a používat *Můj klavír* jako obohacení, nikoli jediný zdroj přednesového materiálu.

2.5.1 Rozbor vybraných skladeb

Co se týká pestrosti skladeb po hudební stránce, uvítala bych rozhodně větší zastoupení hravějších, energických melodií, které by mohly více zaujmout chlapce. Když se podívám na výběr, převažují skladby spíše lyrické, pomalejší, s názvy bližšími spíše dívkám, například „O zakleté princezně“, „Děvčátko tančí“ nebo „Světlušky. Mým cílem nicméně není zhodnotit každou jednotlivou skladbu, ale vybrala jsem si některé, které mě něčím zaujaly, případně bych je například sama zařadila do repertoáru svých žáků.

„Datel na stráži“

Skladbička „Datel na stráži“ autora Stanislava Pokorného je nápaditá a pro děti jistě zábavná. Technicky není příliš náročná a měl by ji zvládnout zahrát i méně pokročilý žák. Je založená na opakujícím se rytmickém motivku v pravé ruce s jednoduchým doprovodem dudáckých kvint. Co dělá tuto skladbu neobvyklou, je prvek ťukání do desky nebo víka klavíru, které je místy využito místo doprovodu levé ruky. Myslím si, že pro začátečníka toto může být dobrý materiál pro rozvíjení rytmického citění, a to zábavnou formou, kdy poměrně jednoduchá skladbička může působit velmi efektně.

„Ukolébavka pro broučka“

Na této skladbě Evy Lorenc mě překvapilo, že pracuje s polyrytmem, konkrétně dva ku třem. S touto problematikou se v jiných klavírních školách pro začátečníky často nesetkáváme a osobně bych očekávala, že se objeví až v pokročilejším stadiu výuky. Kdybych chtěla zařadit polyrytmus do výuky dříve, postupovala bych více zvolna. Pokud by měla být „Ukolébavka pro broučka“ první skladba, zaměřující se na tento jev, se kterou se dítě setká, mohlo by se cítit přehlcené. Trioly v levé ruce se stále opakují na stejných tónech, což žákovi hru usnadňuje, nicméně rozklad je psán v rozsahu oktávy, a proto je velmi důležité dbát na dostatečné průběžné uvolňování ruky, aby nedošlo k zatumnutí. Poměrně náročná je podle mého názoru melodie v pravé ruce, která dlouho setrvává ve dvojhlasu. Poslouchat tři hlasy, navíc v různých rytmech, je podle mého názoru pro dítě náročný úkol. Už samotná schopnost odlišit vrchní hlas, aby melodie dostatečně vystupovala, vyžaduje velké soustředění. Celá skladba má být navíc hrána s pravým pedálem, kterému žák musí také věnovat část své pozornosti. Oproti předchozím skladbám je „Ukolébavka pro broučka“ poměrně velkým skokem v náročnosti a osobně bych ji zařadila až do repertoáru pokročilejšího klavíristy.

„Havran letí“

Skladba „Havran letí“ má podtitul „Malá fantazie pro klavír“. Je zařazena na konec publikace, vyžaduje už tedy jistou pokročilost a mohla by být součástí repertoáru žáků i ve vyšších ročnících. Technicky nepatří k nejnáročnějším, ale je velmi efektní a dítě se jejím prostřednictvím může seznámit s rozsáhlejší formou. Obsahuje kontrastní části, které vyžadují různé druhy úhzu a dynamiky. V první části začíná hrát melodii levá ruka a pravá se k ní později přidá v unisonu. Tato pasáž vyžaduje přesnost a dobrou souhru rukou. Poté následuje gradace melodie podpořená pravým pedálem a kvintami v doprovodu. V této části je důležitá dynamická výstavba a tvoření napětí. Kontrastní téma je založené na klidnější, jemnější melodii podložené pravidelným tremolem v levé ruce. Následně se vrací první téma s krátkou codou zakončenou glissandem.

Pro žáka může být tato skladba jistou přípravou na rozsáhlejší a náročnější díla, především z hlediska výstavby frází a dynamických rozdílů. Dalším výrazným prvkem je kontrast dvou hudebních nápadů, které musí žák dostatečně odlišit a učit se tak měnit náladu a charakter hudby v rámci jedné skladby.

3 Srovnání publikace *Můj klavír s dalšími klavírními školami*

Zvolila jsem jednu českou a jednu zahraniční klavírní školu, které jsou nejčastěji využívány v ZUŠ. Protože *Můj klavír* je určen pro začátečníky, zaměřím se v porovnávání s dalšími školami pouze na jejich první, případně druhé díly. Cílem této kapitoly je srovnání metodických postupů a struktury publikací. Zaměřuje se také na různorodost a šíři nabízeného repertoáru.

3.1 Zdena Janžurová, Milada Borová – *Klavírní školička a první díl Nové klavírní školy*

Klavírní školička a čtyřdílná publikace *Nová klavírní škola* jsou společným dílem autorek Zdeny Janžurové a Milady Borové. *Klavírní školička* je určena pro děti od čtyř do sedmi let. Zatímco Eva Lorenc považuje za ideální věk pro začátky výuky klavíru pět až sedm let, autorky *Klavírní školičky* zpracovávají metodiku práce s předškolními dětmi.

Klavírní školička byla poprvé vydána v roce 1976. Zpracovává moderní metodický postup, je založena na přirozeném a hravém rozvoji hudebnosti dítěte. Hojně využívá lidová říkadla a písně. Zajímavé doprovody ke skladbám jsou dílem skladatele Luboše Sluky a ilustrace vytvořil Josef Paleček.

Již na první pohled má *Můj klavír s Klavírní školičkou* mnoho společného, tedy především co se týká sluchové přípravy. Obě publikace obsahují beznotovou část, která je shodně dělená na stránky určené pedagogovi, případně rodičům a na stránky, podle kterých hraje dítě. V prvních lekcích probíhá výuka především napodobou učitele. Řadu cvičení z *Klavírní školičky* nalezneme v podobné, či mírně pozměněné verzi také v publikaci Evy Lorenc. Je to například napodobování hlasů zvířátek, „Hra na zvony“ nebo zhudebňování pohádky.

Co se týká struktury *Klavírní školičky*, je třeba velmi ocenit přehlednost. Důležité informace pro učitele i rodiče společně s metodikou jsou shrnuty hned v úvodu, čímž se redukuje množství textu u jednotlivých lekcí. Konkrétně na stránkách určených pro děti nalezneme pouze obrázky, později noty. V tomto ohledu má *Můj klavír* oproti *Klavírní školičce* možné nedostatky, právě z důvodu podle mého názoru často nadbytečně používaného textu, nejen na stránkách pro učitele, ale i na těch dětských.

První díl *Nové klavírní školy* je určen pro žáky školního věku od sedmi let. Může tedy navazovat na *Klavírní školičku*, nebo být samostatnou školou pro začátečníky. *Můj klavír* je svou strukturou na pomezí těchto dvou publikací.

3.1.1 Klavírní školička a hra podle sluchu

Stejně jako *Můj klavír* a další moderní klavírní školy, vychází *Klavírní školička* ze sluchové metody. Tedy způsobu výuky hry na nástroj, který podporuje přirozenou hudebnost dítěte, dbá na rozvoj sluchové představy a neupřednostňuje pouze technickou stránku hry.

Rozvoj rytmického cítění

Klavírní školička využívá různé typy rytmických cvičení na jedné klávese. Prvním z nich jsou „Rytmické ozvěny“, kdy dítě napodobuje hru a zpěv učitele, „Hry na otázky a odpovědi“ poté vyžadují invenci dítěte, které vymýšlí závěti k předvětím.

Od hry na jednom tónu postupuje publikace k melodizovaným ozvěnám, říkadlům a snadným lidovým písním na dvou, třech, postupně i více klávesách. Všechna cvičení výborně metodicky zpracovaná, přehledná, a především je velmi dobře vidět jejich návaznost. *Můj klavír* využívá podobná cvičení, nicméně jim není věnováno tolik prostoru, proto může být *Klavírní školička* v tomto ohledu dobrým obohacením *Mého klavíru*.

Nácvik úhozů a tvoření tónu

Metodika nácviku různých typů úhozů se v *Klavírní školičce* v mnoha ohledech shoduje s *Mým klavírem*. Obě školy vycházejí z předpokladu, že při nácviku techniky úhozů je třeba dbát na kvalitu tvořených tónů. Začínají od hry portamento, při kterém dítě může nejlépe dosáhnout znělého a plného tónu, tvořeného s pocitem volné paže.

Až ve chvíli, kdy dítě zvládne hru portamento, přidá se hra staccato a nakonec legato, které obě publikace vysvětlují nejprve na spojování dvou tónů.

Hra lidových písní

Podobně jako *Můj klavír*, vychází *Klavírní školička* z přirozené české hudebnosti, nabízí proto velké množství lidových písní a zhudebněných říkadel. Autorky detailně popisují, jak by měl nácvik písniček vypadat. Velký důraz kladou na budování sluchové představy, která pomáhá dítěti nejen v přesvědčivé interpretaci, ale také usnadňuje přechod na hru z not.

K rozvoji harmonického cítění dítěte dopomáhá hra s učitelem. *Klavírní školička* obsahuje mnoho harmonicky zajímavých doprovodů Luboše Sluky. Zde se opět nabízí přímé srovnání s *Mým klavírem*, ve kterém se troj- a čtyřruční hra také hojně uplatňuje. Už na první pohled jsou patrné odlišné přístupy autorů k tvorbě doprovodů. Zatímco Sluka často využívá vedlejší harmonické funkce, méně obvyklé postupy nebo mimotonální akordy, Eva Lorenc upřednostňuje spíše méně komplikované doprovody s využitím hlavních akordů v pravidelném rytmu. Každý z těchto přístupů může mít v praxi své výhody i nevýhody. Zatímco doprovody z *Klavírní školičky* mohou dítě rozvíjet po umělecké stránce, *Můj klavír* může více rozvíjet smysl pro rozlišování základních harmonických funkcí, které bude dítě následně samo uplatňovat ve vlastních doprovodech.

Notová ukázka č. 5: „Houpy, houpy“, Eva Lorenc, *Můj klavír*

Notová ukázka č. 6: „Houpy, houpy“, Luboš Sluka, *Klavírní školička*

Technická cvičení a nácvik stupnice

Než *Klavírní školička* přistoupí k nácviku stupnice, připravuje dítě řadou hravých prstových cvičení podložených textem, který pomáhá vnímat fráze a vyhnout se tak tomu, aby žák hrál mechanicky a strnule. Těchto cvičení nabízí publikace celou řadu, jsou určena pro pravou i

levou ruku v různých transpozicích. Podobné technické průpravě není v *Mém klavíru* věnována taková pozornost a dítě od hry v pětiprstových polohách téměř rovnou přechází ke hře stupnic.

Postup nácviku stupnice je v obou publikacích zpracován podobným způsobem, tedy s využitím básniček, které výuku ztraktivňují a podporují hudebnost. Samostatná cvičení jsou zaměřena na problematiku podkladu palce, který je novou dovedností, kterou dítě musí zvládnout. Proto stejně jako v *Můj klavír*, nabízí *Klavírní školička* skladbičky, kde žák hraje stupnicové chody pouze prvním a druhým, prvním a třetím či prvním a čtvrtým prstem. Pomocných materiálů přece jen nalezneme více právě v *Klavírní školičce*. Autorky zároveň zdůrazňují, že jakmile dítě zvládne první stupnici C dur, je vhodné seznámit ho s dalšími stupnicemi, které mají stejné prstoklady. *Můj klavír* naopak dítě nevede k transponování stupnice podle sluchu, v čemž v porovnání s *Klavírní školičkou* osobně vidím nedostatek.

Nácvik dvojhmatů a akordů

Klavírní školička začíná při nácviku současného zahrání dvou tónů sekundami. Blízké intervaly jsou pro dětskou ruku snazší zahrát. *Můj klavír* v počátcích rovnou kombinuje hru sekund se hrou tercií. Jak jsem již zmínila v druhé kapitole, Eva Lorenc před hrou samotných dvojhmatů aplikuje postup, kdy dítě nejdříve hraje tóny postupně s tím, že spodní zadrží. Tento krok v *Klavírní školičce* chybí. Osobně si myslím, že není velmi důležitý, nicméně může žákovi pomoci nejen v technice hry dvojhmatů, ale také se sluchovou představou.

Nácvik hry akordů se v publikacích liší už podstatně více. Zatímco *Můj klavír* začíná rovnou kvintakordy, *Klavírní školička* navazuje právě na metodiku nácviku dvojhmatů. „Je-li ruka dítěte příliš malá, vyhneme se hře kvintakordu, aby nevzniklo nebezpečí napětí v ruce.“¹⁷ Proto první akordy, které dítě hraje vcelku obsahují pouze sekundy, či jednu sekundu a jednu tercii. Písničky na procvičení akordů v *Klavírní školičce* jsou nápadité a hudebně zajímavé, aniž by kladly příliš vysoké nároky na schopnosti žáka.

¹⁷ JANŽUROVÁ, Z. a BOROVIČKOVÁ, M. *Klavírní školička pro děti 4-7 leté*. Panton, Praha 1976, str. 160.

3.1.2 Hra podle not

Klavírní školička seznamuje dítě s notami postupně, každá nová nota a nový tón je představen na lidových písních nebo říkadlech na daném tónu. Noty jsou natištěné velkým písmem, aby byly co nepřehlednější.

Nevýhodou postupu *Klavírní školičky* může být fakt, že poměrně pozdě zařazuje noty v basovém klíči, tedy až dlouho po tom, co se dítě seznámí se čtením not v houslovém klíči. Navíc první tón, který žák v basovém klíči poznává, je velké G. Tento postup se ale neukázal jako nejvýhodnější a v další publikaci autorek, tedy v prvním dílu *Nové klavírní školy*, už je aplikován způsob, kdy se dítě učí oba klíče zároveň a noty čte od c^1 v protipohybu. Eva Lorenc z těchto poznatků vychází a do výuky zařazuje oba klíče současně. V *Mém klavíru* jsou často skladbičky, jejichž melodie volně přechází mezi houslovým a basovým klíčem. Podobný materiál nalezneme právě v *Nové klavírní škole*.

Notové hodnoty

Hlavní rozdíl mezi *Klavírní školičkou* a *Mým klavírem* v problematice seznámení se s notovými hodnotami, spočívá právě v rozložení látky. *Můj klavír* nepředstavuje jednotlivé rytmické hodnoty postupně, ale, kromě not s tečkou, všechny současně. Místo slov nebo básniček navíc rovnou využívá rytmické slabiky a následně počítání. Z mého pohledu mohou oba tyto přístupy mít své výhody i nevýhody. *Klavírní školička* přirozeněji navazuje na to, co už dítě zná a stále pracuje s jeho přirozenou hudebností. Zároveň cvičení, která nabízí, více podporují dětskou fantazii a také elementární schopnost improvizace. Využití rytmických slabik v *Mém klavíru* je na druhou stranu přenosná dovednost, dítě tedy může slabiky použít v jakékoli skladbičce místo počítání.

Některá cvičení na procvičování rytmických hodnot not se v obou publikacích naopak velmi podobají. Například „Hra na dirigenta“, která spočívá ve vytleskávání říkadla, nebo cvičení na doplňování taktových čar do lidových písníček, které se objevuje v prvním dílu *Nové klavírní školy*.

Hra oběma rukama dohromady

Stejně jako *Můj klavír*, nepřechází *Klavírní školička* od hry každou rukou zvlášť přímo k vícehlasu. První skladbičky jsou psané tak, že na sebe ruce navazují, dítě tedy stále sleduje

pouze jeden hlas. První notové zápisy v obou publikacích jsou tištěné větším písmem a snaží se o maximální přehlednost. *Klavírní školička* navíc zápisy ještě zjednodušuje, například nevypisováním pomlček do prázdných taktů. Přechod na hru dvojhlasu je oproti *Mému klavíru* velmi pozvolný. První doprovody využívají například pouze prodlevu na jednom tónu, později se objevují doprovody o něco složitější, i s náznaky polyfonie. Postup je tedy velmi podobný jako v *Mém klavíru*.

Co se týká písní a skladbiček, *Klavírní školička* jich nabízí více a jejich náročnost se stupňuje poměrně pozvolna. *Můj klavír* na druhou stranu snaží nabídnout co nejpestřejší repertoár, někdy na úkor toho, že nemusí poskytovat dostatek prostoru k procvičení určité problematiky.

Hra s pravým pedálem

Zatímco Eva Lorenc poměrně brzy zařazuje hru s pravým pedálem do výuky, v *Klavírní školičce* se autorky jejímu nácviku nevěnují. Ani v prvním díle *Nové klavírní školy* není přímo zmiňované, že by žák měl hrát s pedálem a s nácvikem hry se současným i synkopickým pedálem se dítě setkává až ve druhém díle *Nové klavírní školy*. Já osobně se přikláním spíše k názoru, že hru s pedálem není třeba dlouho odkládat, především vzhledem k tomu, že většina moderních učeben ZUŠ disponuje pedálovými adaptéry. Klavírní pedagožka Alena Vlasáková píše: „Obohacení klavírního zvuku použitím pedálů je vhodné rovněž od samotného počátku výuky.“¹⁸

3.1.3 Výběr skladeb

Na rozdíl od *Mého klavíru*, neobsahuje *Klavírní školička* přímo oddíl věnovaný přednesovým skladbám delšího rozsahu. Publikace se zaměřuje spíše na úpravy lidových písní a skladbičky menšího rozsahu zkomponované výhradně Lubošem Slukou. I když je umělecká úroveň těchto skladeb vysoká, chybí z mého pohledu větší pestrost. Výběr skladeb mnoha českých i zahraničních autorů nalezneme v *Nové klavírní škole*. První díl může být dobrým doplněním *Klavírní školičky* i *Mého klavíru*, co se týká notového materiálu.

Nová klavírní škola neobsahuje pouze skladby jednoho autora, ani se nejedná o původní skladby, jako je tomu v *Mém klavíru*. Autorky posbíraly a seřadily skladby známých

¹⁸ VLASÁKOVÁ, A. *Klavírní pedagogika I. – elementární stadium výuky*. H&H, AMU, Praha 1992, str. 50.

skladatelů z různých období například Dmitrije Kabalevského, Klementa Slavického, Karla Czerného, Bély Bartóka aj. Zároveň nechybí ani úpravy lidových písní, nebo pestrý výběr čtyřručních skladeb.

Nová klavírní škola tak může být dobrým zdrojem materiálu, který lze kombinovat s moderními skladbami z *Mého klavíru*, zvláště pokud je cílem pedagoga představit svým žákům co nejpestřejší výběr skladeb z různých hudebních slohů.

3.2 Fritz Emons – *Evropská klavírní škola*, první díl

První díl *Evropské klavírní školy* vyšel v roce 1992, následně vznikly další dva díly pro pokročilejší klavíristy. Já se budu věnovat pouze prvnímu dílu, který je určený pro začátečníky, stejně jako *Můj klavír*. Vzhledem k tomu, že publikace je přeložena do třech jazyků – němčiny, angličtiny a francouzštiny – je koncipována jiným způsobem než školy založené na lidových a národních písních, jako jsou právě *Můj klavír* i *Klavírní školička*. *Evropská klavírní škola* seznamuje dítě s klavírní hrou prostřednictvím populárních písní z celého světa, nebo úprav skladeb skladatelů klasické hudby.

V publikaci nalezneme bílé a žluté stránky. Na žlutých stránkách jsou cvičení určená pro hru podle sluchu, v dalších dílech potom označují cvičení na rozvíjení improvizace.

3.2.1 *Evropská klavírní škola* a hra podle sluchu

Stejně jako *Můj klavír*, obsahuje *Evropská klavírní škola* také beznotovou část, kde je dítě nejdříve vedeno ke hře podle sluchu. Ale zatímco *Můj klavír* je česká škola a může tak vycházet z lidové tvorby, využívat známé písně a říkadla, *Evropská klavírní škola* neobsahuje české texty a většinu melodií české děti vůbec neznají.

Než se dítě ale vůbec dostane ke hře konkrétních písniček, začíná *Evropská klavírní škola* poněkud specifickým, pro mnohé kontroverzním postupem, tedy hrou klastrů na černých klávesách. Autor tento krok odůvodňuje tak, že dítě se pomocí černých kláves rychle zorientuje na klaviatuře. Osobně ale v tomto přístupu vidím více nevýhod než výhod. V první řadě hra klastrů dítěti zcela znemožňuje poslouchat jednotlivé tóny, zároveň se technika hry na černých klávesách značně liší od hry na klávesách bílých. *Můj klavír* si klade za cíl již od počátku pěstovat u dětí takové návyky, aby dokázaly tvořit zpěvné nosné tóny. K tomu je třeba využít celý aparát paže a ideální je proto hra portamento jedním prstem.

Na černých klávesách je pro začátečníka o mnoho složitější vytvořit kvalitní tón, a naopak úzká klávesa svádí ke hře pouhými prsty, nikoli vahou celé paže. Hra více tónů zároveň navíc může u žáka způsobit svalovou strnulost.

Od hry pouze na černých klávesách přechází *Evropská klavírní škola* k melodiím a cvičením, které kombinují černé a bílé klávesy. Tento krok je poměrně náhlý a v publikaci není specifikované, jakým úhozem má dítě hrát, ale mnoho cvičení implikuje, že by měla být hraná v legatu. Tento úhoz je pro dítě nejnáročnější a *Můj klavír* ho pochopitelně zařazuje až jako poslední po tom, co dítě zvládne portamento a staccato.

Oproti *Mému klavíru*, ve kterém autorka věnuje velkou pozornost hře s pravým pedálem, není o této problematice v *Evropské klavírní škole* mnoho zmínek. Přesto zde nalezneme například cvičení, které má být hráno s jedním dlouho drženým pravým pedálem. Eva Lorenc má ve své publikaci skladbičky na podobném principu, jsou to například „Houslista“ nebo „Pedálová etudka“. Cílem těchto cvičení je, aby si dítě zvyklo na používání pedálu a změnu zvuku, v *Mém klavíru* jsou ale podle mého názoru lépe zpracovaná. Cvičení v *Evropské klavírní škole* je založené na zadržování tónů, což může být pro dětskou ruku obtížné.

liegen lassen / keep keys pressed down / laisser enforcées les touches

Notová ukázka č. 7: Fritz Emonts, *Evropská klavírní škola*

Notová ukázka č. 8: „Houslista“, Eva Lorenc, *Můj klavír*

Metodika nácviu písni a notových hodnot

Můj klavír dítě seznamuje s tóny postupně, zároveň věnuje speciální pozornost nácviu rytmu a notových hodnot. *Evropská klavírní škola* naproti tomu zařazuje ihned písňe v rozsahu pěti, postupně i více tónů, na kterých se žák rovnou seznamuje s názvy tónů i jejich hodnotami. V této části mi chybí přípravná cvičení na nácvik úhozu i rytmu a důslednější procvičení orientace na klaviatuře společně s budováním sluchové představu.

Co se týká komplexnosti přípravy a návaznosti jednotlivých kapitol, vidím v *Evropské klavírní škole* oproti *Mému klavíru* jisté nedostatky. Nicméně pozitivem publikace zase může být, že už od začátku vede žáky k improvizaci a velmi brzy zařazuje transponování písni podle sluchu, což mi zase schází v *Mém klavíru*.

3.2.2 Hra z not

Evropská klavírní škola začíná stejně jako *Můj klavír* hrou z not protipohybem od tónu c¹. Postupuje ale pomaleji, nejprve se pohybuje pouze v rozsahu šesti tónů. *Evropské klavírní škola* dává dítěti větší prostor, co se týká improvizace než *Můj klavír*, příkladem jsou například cvičení, kde žák doplňuje noty do prázdných taktů. Na druhou stranu se ale mnohem méně věnuje přednesu. Všechna cvičení a skladbičky v *Mém klavíru* jsou buď podloženy texty, které pomáhají vystihnout jejich charakter, nebo jsou jinak naznačeny fráze, dynamika i tempo. Dítě je k výrazné hře vedeno od počátku a s výrazovými prostředky se seznamuje už při hře podle sluchu. U *Evropské klavírní školy* v tomto ohledu vidím nedostatky. V mnoha skladbách nejsou značené fráze a není ani jasné, jakým úhozem mají být hrané. Značení dynamiky se objevuje až ve hře podle not a sluchová příprava při hře podle sluchu není dostatečná.

Oceňuji fakt, že *Evropská klavírní škola* vede žáky od úplných začátků k transponování písniček a cvičení do různých tónin, dokonce i převádění durové melodie do moll. V notách ale poměrně dlouho zůstává pouze v tónině C dur. V *Mém klavíru* se naopak velmi brzy objevují notové zápisy s posuvkami před notami i s předznamenáním.

Hra v různých tóninách

Výhodou *Evropské klavírní školy* je fakt, že dítě seznamuje se hrou v různých tóninách. Prochází tóninami s křížky i béčky, kdy každé tónině je věnována kapitola. V prvním díle

ale nejsou obsáhlé všechny, proto stejným způsobem navazuje díl druhý. Ne zcela ideální je ale fakt, že všechny skladby jsou stále v pětiprstových polohách. Kapitola věnovaná změně pozice ruky v rámci skladby je podle mého názoru zařazena až příliš pozdě. V publikaci mi chybí stupnicové chody, na kterých by se dítě učilo prstokladové návyky a byly by přípravou právě na hru skladeb v rozsahu více tónů. V *Mém klavíru* autorka brzy zařazuje cvičení a skladbičky, které využívají větší tónový prostor a dítě si tak zvyká na svobodný a volný pohyb po klaviatuře a mnohem lépe se takto připravuje na interpretaci náročnějších skladeb.

Nácvik různých typů úhozu

Co se týká hry různými typy úhozu, nepostupuje *Evropská klavírní škola* příliš systematicky. V prvních skladbách není způsob, jakým má dítě hrát, vůbec naznačen. Až v polovině publikace se objevují cvičení na nácvik odtahů, které jsou v *Mém klavíru* přípravou ke hře legata a Eva Lorenc jim věnuje mnoho pozornosti, protože se jedná o velmi důležitý prvek v interpretaci.

Samostatná kapitola na rozlišování legata a staccata je až na straně 79, tedy až v poslední čtvrtině publikace. Dítě má u uvedených skladeb určit, který typ úhozu se k nim lépe hodí. I když jsou podloženy textem, který má usnadnit správné vystihnutí nálady písní, narážíme zde opět na jazykovou bariéru. Další cvičení jsou velmi podobná těm, které najdeme i v *Mém klavíru*, tedy hra různých úhozů každou rukou. Eva Lorenc ale tato cvičení zařazuje až ve chvíli, kdy by dítě mělo zvládnout všechny druhy úhozu každou rukou zvlášť.

Hra akordů

Zatímco v *Mém klavíru* je nácviku kvintakordů a jejich obrátů věnován dostatek pozornosti, *Evropská klavírní škola* se technice hry akordů věnuje velmi málo. Dítě se s kvintakordem seznamuje nejdříve jako posluchač a učí se vnímat a rozlišovat mollový a durový tónorod, v některých skladbách se tak objevují tóny kvintakordu, žák je ale zatím nehraje jednou rukou současně. Tato problematika se poté objevuje ve skladbičce „Waltz in a Minor Key“. Je to zároveň jediná skladba, kde se vyskytují současně hrané kvintakordy, o jejich obratech se škola nezmiňuje.

3.2.3 Výběr skladeb

Stejně jako v případě *Mého klavíru*, obsahuje *Evropská klavírní škola* skladby, které vznikly přímo pro publikaci. Většinu z nich zkomponoval pouze Fritz Emonts a zastoupení jiných autorů je minimální. Z tohoto důvodu není výběr tolik pestrý. Ve srovnání se skladbami Evy Lorenc nejsou Emontsovy skladby tak zvukově zajímavé a méně často mají programní názvy. Většina těchto skladbiček jsou nadepsané jako různé druhy tanců, například „Menuett“ nebo „Little Waltz“. Dítě se tak na elementární úrovni seznámí s některými hudebními formami a jejich specifiky, ale není příliš rozvíjena jeho fantazie. V *Mém klavíru* je proto velkou výhodou, že cvičení jsou velmi často podložena texty, kterým děti rozumí a získají díky nim představu o tom, jak by měla znít a zároveň také probouzí celkovou motivaci do hry.

Hudebně nejhodnotnější skladby z *Evropské klavírní školy* jsou bezesporu čtyřruční úpravy písní, například „Swanee River“ nebo „Oh, When the Saints Go Marching In“, jejichž melodie často znají i česky mluvící děti. Mohou tedy být zajímavým rozšířením středoevropské hudby, se kterou se žáci běžně setkávají.

4 Rozhovor s Evou Lorenc

Co vás inspirovalo k napsání vlastní publikace, odkud přišel popud?

Oslovilo mě nakladatelství Bärenreiter v době, kdy jsem studovala doktorát pod vedením paní docentky Libuše Tiché a jako téma své disertační práce jsem si vybrala metodiku vyučování dětí mezi pátým a sedmým rokem. Toto téma mě zajímalo, protože velmi ráda učím malé děti a měla jsem spoustu nápadů a materiálů pro jejich výuku a chtěla jsem to zastřešit nějakou metodikou. Proto jsem zkoumala optimální postupy, prohlížela jsem mnoho klavírních škol a materiálů s instruktivní literaturou. Také jsem dělala průzkum, ve kterém jsem vyhodnocovala, které funkční postupy vedou k lepším výsledkům a které už jsou naopak překonané.

V této době mě tedy oslovila šéfredaktorka nakladatelství Bärenreiter Eva Velická a na pohovoru mi nabídla, abych pro nakladatelství napsala klavírní školu. Zaujal ji můj online projekt Procházka světem klavíru a na základě toho si mě vybrala pro spolupráci. Mým záměrem bylo nejdříve obhájit disertační práci, abych si potvrdila, že má východiska byla správná a až poté tedy mohla začít práce na Mém klavíru.

Jak probíhal proces vzniku Mého klavíru? Jak dlouho jste na něm pracovala?

Celá práce trvala čtyři roky. Bylo to časově náročné, vzhledem k tomu, že jsem nezpracovávala pouze metodiku, ale také jsem na požadavek nakladatelství komponovala všechna cvičení a skladbičky, zhudebňovala texty. Svůj rukopis jsem odevzdala ke 30. dubnu roku 2022 a celý následující rok ještě probíhaly revize a úpravy.

Kromě toho, že jste využila své vlastní pedagogické zkušenosti, odkud jste čerpala inspiraci zvenčí? Které publikace byly pro Vás při psaní Mého klavíru nejvíce inspirativní?

V rámci své disertační práce jsem dělala také výzkum, které školy se nejvíce využívají v ZUŠ. Z českých škol je to určitě Nová klavírní škola, která je moderně zpracovaná a opustila zastaralé výukové postupy, které jsou aplikovány například v BGS. S nápady a metodikou Zdeny Janžurové a Milady Borové velmi souzním a jsou pro mě inspirací. V jiných klavírních školách ne vždy souhlasím s tím, jak je metodika zpracována komplexně, takže jsem sbírala třeba jen jednotlivé nápady, které mě zaujaly a ověřila jsem

si jejich funkčnost. Zajímavé zahraniční školy jsou například Tastenzauberei Klavierschule Aniko Drabon, kde je pěkně zpracovaná metodika učení se čtení not. Velmi inspirativní jsou také ruské klavírní školy, jako Nikolajev nebo Artobolevskaja, které kladou velký důraz na zapojení zádoových svalů při hře, tedy na tvoření tónu pomocí celého aparátu. V Česku se také velmi často používá Evropská klavírní škola, kde metodika podle mého názoru není ideálně zpracovaná, ale je tam mnoho líbivých skladiček. Studovala jsem také Suzukiho školu, nebo metodiku Johna Thompsona. Myslím si, že každá škola pedagoga nějakým způsobem obohatí a je zajímavé porovnávat různé přístupy autorů.

Měla jste od začátku jasnou představu o vizuální podobě publikace? Jak probíhala spolupráce s ilustrátorkou?

Spolupráce s Dorotou Šebkovou byla velmi přímočará, oslovilo ji nakladatelství. My jsme se následně setkaly a já jsem jí popsala svou představu. Velmi mi záleželo na barevnosti, aby když dítě tu školu otevře, vidělo pozitivní barvy, které rozzáří hodiny klavíru. Proto jsem chtěla hlavně světlé jarní barvy. Paní Šebková následně vytvořila několik vzorových ilustrací k vybraným říkankám a já jsem z nich hned na první pohled byla naprosto nadšená.

Většinu skladeb do Mého klavíru jste zkomponovala sama, oslovila jste ale i další autory. Jak jste si spolupráci vybírala?

Řada autorů, kteří dostali ve čtvrté kapitole prostor jsou moji kolegové z Prague Piano School a přátelé. Moje dobrá přítelkyně Zdeňka Saidlová komponuje dětskou instruktivní literaturu kvalitním způsobem a jsem velmi ráda, že přímo pro Můj klavír zkomponovala skladbu „O zakleté princezně“, která je u žáků velmi oblíbená. Další kontakty mi poskytla paní šéfredaktorka, její manžel je skladatel Miloš Orson Štědroň, který také přispěl několika skladbami. Všichni, které jsem oslovila, byli velmi ochotní, a dokonce některé skladby vznikly přímo na zakázku, kdy jsem si přála písně procvičující konkrétní problematiku, například dvojhmaty, nebo hru bez zapojení palce.

Jakým způsobem postupujete, když komponujete skladby pro děti?

V první řadě vycházím z toho, že mám nějaké melodické nápady, které si zaznamenám. Vždy si ale určím nějaký cíl, například aby skladička pomohla dětem řešit krásné odtahy. Někdy přidám ještě další problematiku, nicméně mi také záleží na tom, aby se ty skladby

dětem líbily, aby měly třeba nějaký mimohudební název, který probudí jejich fantazii. Takže se snažím, aby ty skladby nebyly pouze líbivé, ale vždy se do nich snažím zakomponovat také nějaký technický záměr, aby bylo dítě do budoucna připravené na složitější skladby.

Všimla jsem si, že ve Vašich skladbách často využíváte hru s pravým pedálem, což v jiných školách pro začátečníky nevidáme tak často. Proč? Jaké výhody má rané zařazení hry s pedálem do výuky?

Vycházím ze svých zkušeností z přednášek a modelové výuky. Často navštěvuji hudební školy po celé republice a opakovaně se setkávám s tím, že žáci mají problémy se synkopickou pedalizací, která často není napojená na sluch. Problém vidím v tom, že pedagogové mají často špatně uchopené, jak hru s pedálem vysvětlit a také právě to, že ji do výuky zařazují příliš pozdě. Pokud máme k dispozici pedálový adaptér a dítě na něj dosáhne, nevidím žádný důvod, proč bychom měli hru s pedálem odkládat. Už v úplných počátcích výuky můžeme zařazovat skladby s pedálem, který není třeba měnit. Takové skladbičky najdeme v mnoha školách, v Mém klavíru je to například „Houslista“. Dítě si takto může osvojit samotný návyk používání pedálu a poté k synkopické výměně už je pouze krůček.

Vaše klavírní škola je primárně určená pro děti od 5 do 7 let. Je tento věk tedy podle Vás ideální pro začátek klavírní výuky? Proč?

Sama mám dvě dcery, které vedu k hudbě a z vlastní zkušenosti vidím, že děti do pěti let často nejsou psychicky připravené. Od pátého roku dítě v některých ohledech teprve dozrává, mladší děti často potřebují opravdu velké množství vnějších motivátorů a až později vzniká ta vnitřní motivace. Dítě je potom ochotnější spolupracovat, poslouchat i udržet pozornost. V pátém roce se také významně rozvíjí motorika, schopnost nápodoby a podobně. Často můžeme vidět, že děti v tomto věku dělají rychlé pokroky a například excelují na soutěžích, proto je výhodné na ně v tomto období působit. V dnešní době vidíme běžně, že žáci začínají se hrou na klavír třeba až v deseti letech. U desetiletého dítěte už ten mozek přece jenom není tolik pružný a v budoucnu může být potenciálně v nevýhodě, oproti dítěti, které hraje od těch pěti let.

Máte do budoucna v plánu vydat i další díly Mého klavíru?

Pokud by nakladatelství chtělo v budoucnu vydat pokračování Mého klavíru, určitě bych ho zpracovávala opět já. Osobně ale žádné konkrétní plány na další díly nemám. Práce na Mém klavíru byla velmi časově náročná a nyní se chci soustředit hlavně na svůj online projekt Procházka světem klavíru.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo představit novou českou klavírní školu Evy Lorenc *Můj klavír* jakožto literaturu obohacující stávající nabídku instruktivních publikací pro začátečníky. *Můj klavír* nabízí moderní metodický přístup, seznamuje dítě se základy klavírní hry hravou formou a v neposlední řadě poskytuje nové zajímavé rozšíření repertoáru pro začátečníky. Přínos této školy tkví také především v tom, že se jedná o česky psanou publikaci, která využívá přirozenou řeč a lidová říkadla a písně. To napomáhá k přirozenému rozvoji hudebnosti u dětí.

Toto téma je mi blízké, protože se věnuji, a i nadále se chci věnovat výuce dětí. Proto také vidím velký přínos ve vzniku nových klavírních škol především pro začátečníky, které jsou zpracovány v duchu moderních poznatků a metodiky. Publikace *Můj klavír* není koncipována zastarale a vedle rozvoje technické složky vede žáky také k rozvoji přirozené hudebnosti. Forma i vizuální stránka školy má potenciál být pro děti velmi atraktivní a probouzet fantazii i motivaci.

Eva Lorenc zpracovala *Můj klavír* na základě vlastní učitelské praxe, ale její poznatky jsou podloženy důkladným studiem odborné literatury i mnoha klavírních škol.

V celé historii klavírní pedagogiky vzniklo velké množství klavírních škol, neznamená to ale, že by neměly vznikat další. Modernizace a obohacování stávajícího repertoáru pro začínající pianisty je vždy přínosem pro žáky, pokud se chtějí rozvíjet samostudiem i pro učitele, kteří tak mají ještě větší škálu možností a mohou výuku co nejlépe přizpůsobit individuálním potřebám svých žáků i svým výukovým preferencím.

Můj klavír jsem srovnávala s dalšími dvěma klavírními školami, porovnávala jsem, jaké jsou jejich silné i slabší stránky a jak se navzájem mohou doplňovat. Ze srovnávání si odnáším další poznatky o koncepci *Mého klavíru* a v přímém srovnání je patrné, že autorka další školy pečlivě studovala. Některými aspekty se přitom nechala inspirovat, jiné obohatila. Zároveň s odstupem času mohla reflektovat také nedostatky starších škol a v *Mém klavíru* se jich vyvarovat.

Můj klavír považuji i přes drobné výhrady za dobře zpracovanou klavírní školu a stane se součástí mých vyučovacích hodin.

Seznam použitých informačních zdrojů

BARVÍK, Miroslav, MALÁT, Jan a TAUŠ, Karel. *Stručný hudební slovník*. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1960.

EMONTS, Fritz. *Europäische Klavierschule*. Schott, Mainz, Band 1 1992.

JANŽUROVÁ, Zdena a BOROVIČKA, Milada. *Klavírní školička pro děti 4-7 leté*. Panton, Praha 1976.

JANŽUROVÁ, Zdena a BOROVIČKA, Milada. *Nová klavírní škola. 1. díl*. Panton, Praha 1993.

JUDOVINA-GALPERINA, Taťána Borisovna. *U klavíru bez slz aneb jsem pedagog dětí*. 1. vydání, Lynx, Brno 2000.

LORENC, Eva. *Metodika klavírního vyučování začátečníků s návrhem optimálního řešení výběru a uspořádání notových materiálů*, dizertační práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2019.

LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023.

NEJGAUZ, Genrich. *O umění klavírní hry*. 2. vydání, AMU 2019.

SÝKORA, Václav Jan. *Dějiny klavírního umění*. Panton, Praha 1973.

TICHÁ, Libuše. *Slyšet a myslet u klavíru: Práce na rozvoji talentu interpreta-klavíristy*. 1. vydání, AMU, Praha 2009.

VLASÁKOVÁ, Alena. *Klavírní pedagogika I. – elementární stadium výuky*. H&H, Praha 1992.

Internetové zdroje

SUCHÁNKOVÁ, Eva. *Metodika elementární výuky hry na klavír 5-7 letých dětí*. [online 2018, cit. 10.04.2024] Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/khv/jine/studijni-materialy/e-book-metodika-suchankova/>

LORENC, Eva. *Procházka světem klavíru*. [online 2019, cit. 10.04.2024] Dostupné z: <https://www.evasuchankova.cz/>

Seznam notových ukázek

Notová ukázka č. 1: „Hra na zvony“ LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 20.

Notová ukázka č. 2: „Rozlišování výšky tónů“ LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 10.

Notová ukázka č. 3: „Rytmická cvičení“ LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 43.

Notová ukázka č. 4: „Příprava ke čtení not“ LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 65.

Notová ukázka č. 5: „Houpy, houpy“ LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 26.

Notová ukázka č. 6: „Houpy, houpy“ JANŽUROVÁ, Zdena a BOROVIČKOVÁ, Milada. *Klavírní školička pro děti 4-7 leté*. Panton, Praha 1976, str. 28.

Notová ukázka č. 7: EMONTS, Fritz. *Europäische Klavierschule*. Schott, Mainz, Band 1 1992, str. 14.

Notová ukázka č. 8: „Houslista“ LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 54.

Přílohy

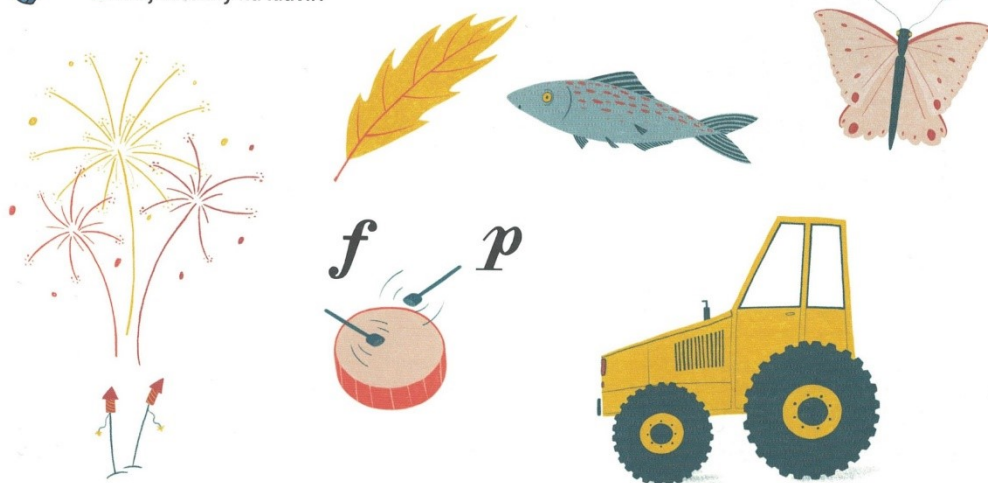
Nahlas nebo potichu?

Když hraješ nahlas, hraješ ve FORTE. Když hraješ potichu, hraješ v PIANU.
Různé síle tónů se v hudbě říká DYNAMIKA.

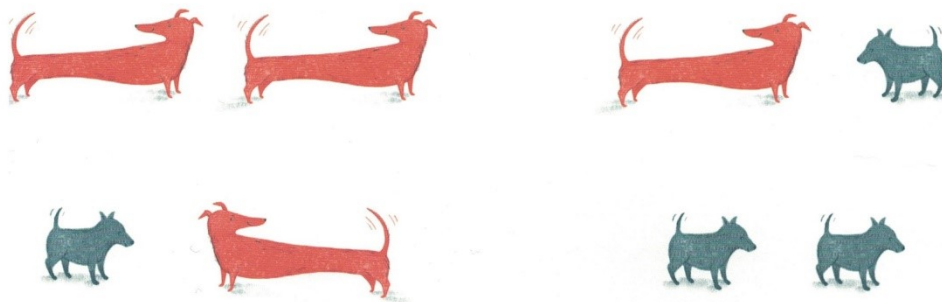
Co je nahlas a co potichu? Spoj čarou obrázky s označením pro **forte** a pro **piano**.

Zahraj obrázky na klavír!

Krátký nebo dlouhý tón?

- Otoč se zády ke klavíru a poslouchej.
Tvůj učitel ti bude hrát různé tóny a ty budeš poznávat, zda byly krátké nebo dlouhé.
- Vyměňte si role!
Nyní budeš hrát na klavír ty a učitel bude poznávat, jestli hraješ dlouhé nebo krátké tóny.
- Učitel ti zahraje dva tóny. Buď budou oba stejně dlouhé, nebo každý jinak dlouhý.
Ukazuj na obrázky pejsků podle toho, co slyšíš.

HRAJEME SI V PĚTIPRSTOVÉ POLOZE

Začni palcem pravé ruky na tónu c^1 a zahraj **vzestupně** v legatu podle obrázku všemi pěti prsty tóny c^1, d^1, e^1, f^1, g^1 .

Začni palcem levé ruky také na tónu c^1 a zahraj **sestupně** v legatu podle obrázku všemi pěti prsty tóny c^1, b, a, g, f .

A teď se podívej, jak všechny tyto tóny zapíšeme do notové osnovy:

Nejprve si zahraj melodii a pak zkus zároveň s hrou zpívat názvy tónů.

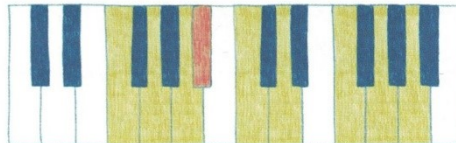
Zahraj a zazpívej si podle not následující cvičení. Všimni si dalších zajímavostí v notovém zápisu a odpověz na otázky.

- Hned za houslovým a basovým klíčem je uvedené označení taktu: 4/4. Na kolik dob se bude tento takt počítat?
- Mezi takty jsou napsané taktové čáry – ukaž na ně.
- V každém taktu je stejný počet dob = 4 doby. Vytleskej a zarecituj cvičení pomocí rytmických slabik tá, tá-já.
- Jaké rytmické hodnoty not najdeš ve cvičení?
- U některých not jsou napsaná malá čísla. To jsou prstoklady. Tato čísla ti pomohou rozhodnout se, kterým prstem máš noty zahrát.
- Všimni si, že když jsou za sebou zapsané úplně stejné noty, hraješ je stále na stejné klávese.

Já jsem cé, já jsem gé, já jsem ef!

CVIČENÍ 9

- Jaké má písnička předznamenání? Ukaž v notách, kterých tónů se bude předznamenání týkat.
 - Je písnička v durové nebo mollové tónině?
 - Najdeš v písničce rozložený kvintakord? Zakroužkuj si ho.
- Tónový výběr: LR **f, g, a, b, c¹**. PR **d¹, f¹, g¹, a¹**.

UTÍKEJ KÁČO, UTÍKEJ

CVIČENÍ 10

- Jaké má písnička předznamenání?
- Týká se křížek některého tónu v písničce? A víš proč to tak je?
- Je písnička v durové nebo mollové tónině?
- Najdeš v písničce rozložený kvintakord? Zakroužkuj ho.
- Najdeš v písničce odtah?
- V jakém taktu je písnička?

Tónový výběr: LR **g, a, h, c¹, d¹**. PR **g¹, a¹, h¹, c², d²**.

OZVĚNA

Odtah poznáš jednoduše, když uvidíš oblouček spojující dvě noty různé výšky. Druhou z nich zahraješ jako odtah – bude slabší, trochu ji zkrátíš a odtáhneš ruku od klaviatury.

Andante

12. DATEL NA STRÁŽI

Stanislav Poslušný

*) Klepat rukou na desku/víko klavíru.

13. U JAPONSKÝCH BŘEHŮ

Adagio

Stanislav Poslušný

Zdroj: LORENC, Eva. *Můj klavír – klavírní škola pro 5-7leté děti*. Bärenreiter, Praha 2023, str. 122.

15. UKOLÉBAVKA PRO BROUČKA

Eva Lorenc

Tranquillo

p
pp
Ped.
simile

ritardando

16. O ZAKLETÉ PRINCEZNĚ

Zdeňka Sajdllová

Cantabile ♩ = 75

mp 2
p.r. 2 4 p.r. p.r.
p l.r. l.r. l.r.
2 4 2 1 5 2
Ped. simile
poco ritardando

20. HAVRAN LETÍ

Malá fantazie pro klavír

Eva Lorenc

Moderato e cantabile ♩ = 90

The musical score is written for piano and bass staves. It begins with a treble clef and a common time signature (C). The tempo is marked 'Moderato e cantabile' with a quarter note equal to 90 beats per minute. The key signature has one sharp (F#), indicating C major. The score is divided into six systems, each with a piano and bass staff. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. Dynamics include *p* (piano), *mp* (mezzo-piano), *f* (forte), and *pp* (pianissimo). Pedal markings are present in several systems, including 'Ped.' and '8va' (octave pedal). The piece concludes with a final cadence in the bass staff.

8va-----|

pp *mp*

5 5

poco ritardando a tempo

pp *p* 2

p

p

Ped. Ped.

mp *f* *sfz*

4 1 3 1 2 3 5 1

3 gliss 3'